

Natuurtoets

**Ten behoeve van aanleg van beschermipalen en
vervangen van geleidewerken op 4 locaties in de
hoofdvaarweg Lemmer-Delfzijl**

Toetsing Wet Natuurbescherming en NNN

projectnummer 463688
concept revisie 0A
14 april 2021

Natuurtoets

Ten behoeve van aanleg van beschermipalen en vervangen van geleidewerken op 4 locaties in de hoofdvaarweg Lemmer-
projectnummer 463688
14 april 2021 revisie 0A
Rijkswaterstaat

Natuurtoets

Ten behoeve van aanleg van beschermipalen en vervangen van geleidewerken op 4 locaties in de hoofdvaarweg Lemmer-Delfzijl

Toetsing Wet Natuurbescherming en NNN

projectnummer 463688
documentnummer 463688-NT-01
concept revisie 0A
14 april 2021

Auteur

A. Wiersma

Opdrachtgever

Rijkswaterstaat
Koningskade 4
2596 AA 'S-GRAVENHAGE

Antea Group is aangesloten bij het
Netwerk Groene Bureaus

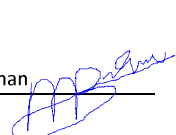
De informatie in voorliggende rapportage is (deels) afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming van BII12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

datum vrijgave
21-4-2021

beschrijving revisie 0A
concept

gecontroleerd
B.P.A.W. Franken

vrijgave
M. Brinkman

Inhoudsopgave

Blz.

1	Inleiding	6
1.1	Aanleiding	6
1.2	Doel en onderzoeksvragen	9
1.3	Leeswijzer	9
2	Wettelijk kader Wet natuurbescherming	10
2.1	Algemeen	10
2.2	Soortbescherming	10
2.3	Gebiedsbescherming	11
2.3.1	Natura 2000	11
2.4	Provinciaal beleid	12
2.5	Friesland	12
2.5.1	Natuur Netwerk Nederland of EHS	12
2.5.2	Natuur buiten de EHS	13
2.5.3	Ganzenfoerageergebied	13
2.5.4	Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb)	13
3	Methodiek	15
3.1	Algemeen	15
3.2	Bureauonderzoek	15
3.3	Terreinbezoek	16
3.4	Effectbeoordeling en advies vervolgtraject	16
4	Resultaten	17
4.1	Gebiedsbeschrijving	17
4.2	Beschermde soorten	18
4.2.1	Resultaten bureauonderzoek	18
4.2.2	Resultaten terreinbezoek - ecologische bevindingen	20
4.2.3	Samenvatting beschermde soorten	26
4.3	Beschermde gebieden	26
5	Toetsing	35
5.1	Effectbepaling project	35
5.2	Toetsing effect op beschermde soorten	35
5.2.1	Broedvogels	35
5.2.2	Zoogdieren	38
5.2.3	Otter en Bever	39
5.3	Effecten op beschermde gebieden	40
5.3.1	Effecten op Natura 2000	40
5.3.2	Effecten op de EHS	40
5.3.3	Effecten op ganzenfoerageergebied	41
5.3.4	Effecten op Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb)	41

5.3.5	Weidevogelleefgebied	42
6	Bronnen	43

Bijlage 1: Wettelijk kader - Wet natuurbescherming

Conclusies en advies

Rijkswaterstaat is voornemens extra buispalen (beschermipalen) en geleidewerken aan te brengen bij 4 bruggen in de hoofdvaarweg Lemmer-Delfzijl. De bruggen 'Ald Skou', 'Spannenburg' en 'Uitwellingerga' staan namelijk op de planning om vanaf 2024 vervangen te worden. Deze bruggen worden daarom alleen voorzien van een beschermipaal. Brug 'Blauwverlaat' staat niet op de planning om vervangen te worden en wordt voorzien van een nieuw geleidewerk met beschermipalen. De locaties van de bruggen zijn weergegeven in figuur 1.1. In figuur 1.2 t/m 1.5 zijn de locaties van de aan te brengen buispalen aangeduid. Bij de brug 'Blauwverlaat' wordt tevens het complete geleidewerk vervangen. De werkzaamheden worden nog in de huidige jaargang (2021) uitgevoerd en afgerond.

Het project kan worden uitgevoerd indien de werkzaamheden niet in strijd zijn met de Wet natuurbescherming en het beleid van het Natuurnetwerk Nederland. Daarom is inzicht gewenst in de aanwezigheid van beschermde soorten en beschermde gebieden binnen de invloedssfeer van het projectgebied en de effecten hierop. Dit wordt gedaan op basis van een Natuurtoets. In dit hoofdstuk is het advies gegeven dat voortkomt uit de conclusies van de uitgevoerde Natuurtoets. Tevens is aangegeven of volgens de Nederlandse wetgeving vervolgstappen aan de orde zijn.

Conclusies: Beschermde gebieden

Natura 2000-gebieden

De werklocaties zijn niet gelegen in een Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is gelegen op circa 500 m afstand van de werklocaties.

Effecten wat betreft verstoring door bijvoorbeeld geluid, trilling, verontreinigingen, verdroging en versnippering kunnen door de relatief grote afstand tot de werkzaamheden uitgesloten worden. Mogelijk is er wel sprake van verstoring ten gevolge van verzuring en/of vermisting door stikstofdepositie. Derhalve wordt geadviseerd een stikstofdepositieberekening in AERIUS uit te voeren.

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

De werklocaties 'Ald Skou' en 'Spannenburg' zijn gelegen binnen de begrenzing van de EHS. Deze vallen binnen het natuurbeheertype 'zoete plas' (N4.02). Aangezien de kwaliteitselementen van dit beheertype niet worden aangetast door de werkzaamheden kunnen effecten op de EHS en het beheertype 'zoete plas' worden uitgesloten (zie hoofdstuk 5.3.2).

De andere werklocatie (Blauwverlaat en Uitwellingerga) zijn gelegen buiten de begrenzing van de EHS. Aangezien de provincie Fryslân geen beleid omtrent externe werking kent hoeven effecten in dit geval niet te worden getoetst.

Weidevogelleefgebied en ganzenfoerageergebied

De werklocaties zijn niet gelegen de begrenzing van een weidevogelleefgebied of ganzenfoerageergebied. Ten gevolge van de relatief grote afstand, kleinschaligheid en tijdelijkheid van de werkzaamheden, aanwezige achtergrondverstoring en/of afscheidende elementen (zoals gebouwen en bomen) kunnen effecten op deze gebieden worden uitgesloten.

Agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb)

De werklocaties zijn gelegen binnen de begrenzing van diverse zoekgebieden (water, open grasland, natte en droge dooradering) van het Agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb).

Aangezien de werklocaties midden in het Prinses Margrietkanaal zijn gelegen buiten agrarisch gebied kan worden aangenomen dat er geen ANLb van toepassing is op de werklocaties. Gezien de kleinschaligheid en tijdelijkheid van de werkzaamheden, aanwezige achtergrondverstoring en/of afscheidende elementen (zoals gebouwen en bomen) zijn er bovendien geen effecten op omliggende gebieden behorende tot het ANLb te verwachten.

Tabel 1. Overzicht conclusies en vervolgstappen gebiedsbescherming.

	Natura 2000	EHS	ANLb, weidevogelleefgebied en ganzenfoerageergebied
Aanwezig binnen de invloedssfeer?	Ja, mogelijk voor stikstofdepositie	Ja	Ja
Effecten?	Mogelijk stikstofdepositie op daarvoor gevoelige habitats.	Nee	Nee
Vereiste vervolgstappen aan de orde?	Ja, uitvoeren AERIUS berekening	Nee	Nee

Conclusies: Beschermde soorten

Uit de bureaustudie in combinatie met het terreinbezoek is gebleken dat (leefgebied van) de volgende in het kader van de Wet natuurbescherming beschermde soorten aanwezig zijn en/of mogelijk verwacht worden binnen de plangebieden:

- *Algemene broedvogels (broedplaatsen aanwezig);*
- *Jaarrond beschermde broedvogels (mogelijk broedplaatsen aanwezig);*
- *Vleermuizen (mogelijk vliegroute en verblijfplaatsen aanwezig);*
- *Bever en otter (mogelijk migratieroute aanwezig).*

In Tabel 2 is voor de werklocatie aangegeven welke gevolgen de aanwezigheid van (het leefgebied van) deze soorten heeft voor het voorliggende project. Aangegeven is of een nader onderzoek nodig is, of er sprake is van een overtreding van de Wet Natuurbescherming, of dit middels maatregelen voorkomen kan worden en of bij de uitvoering van het project een ontheffing nodig is. In Hoofdstuk 5 van deze Natuurtoets staat de onderbouwing voor de gegeven conclusies.

Tabel 2. Overzicht conclusies en vervolgstappen soortbescherming.

Soort (groep)	Essentieel leefgebied in projectgebied?	Nader onderzoek nodig?	Is er sprake van een overtreding?	Ontheffing noodzakelijk	Vervolgstappen
Jaarrond beschermde broedvogels	Mogelijk huismussen aanwezig bij woning in de omgeving werklocatie 'Ald Skou'.	Ja, tenzij buiten het broedseizoen gewerkt wordt	Nee, indien buiten het broedseizoen gewerkt wordt of aanwezigheid middels nader onderzoek is uitgesloten.	Mogelijk, indien niet buiten broedseizoen gewerkt kan worden.	Werken buiten broedseizoen of uitvoeren nader onderzoek. <i>Zie hoofdstuk 5 voor nadere toelichting.</i>
Algemene broedvogels	Broedplaatsen aangetroffen van o.a. boerenwaluw, huiszwaluw, kauw en houtduif. Locaties geschikt voor algemene broedvogels.	n.v.t.	Nee, mits buiten het broedseizoen wordt gewerkt of mitigerende maatregelen worden genomen	n.v.t.	Werken buiten broedseizoen, nemen mitigerende maatregelen of uitvoeren ecologische vrijgave. <i>Zie hoofdstuk 5 voor nadere toelichting.</i>
Vleermuizen	Mogelijk verblijfplaatsen in alle bruggen aanwezig en mogelijke vliegrouete Prinses Margrietkanaal.	Nee, indien advies mitigerende maatregelen kan worden opgevolgd.	Nee, mits mitigerende maatregelen worden opgevolgd.	Nee	Mitigerende maatregelen opvolgen (zie hoofdstuk 5). Indien dit niet mogelijk is, uitvoering nader onderzoek.
Otter en Bever	Mogelijk migratieroute in Prinses Margrietkanaal voor bever en otter	Nee, slechts zeer beperkt deel van de watergang wordt gebruikt voor werkzaamheden (voldoende alternatief beschikbaar)	Nee	Nee	Nee

Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is een zorgplicht opgenomen. In het tekstkader in Bijlage 1 staat het wetsartikel uitgeschreven. De zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. De initiatiefnemer/uitvoerder is verantwoordelijk voor een adequate naleving van de algemene zorgplicht tijdens de uitvoering van de werkzaamheden.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

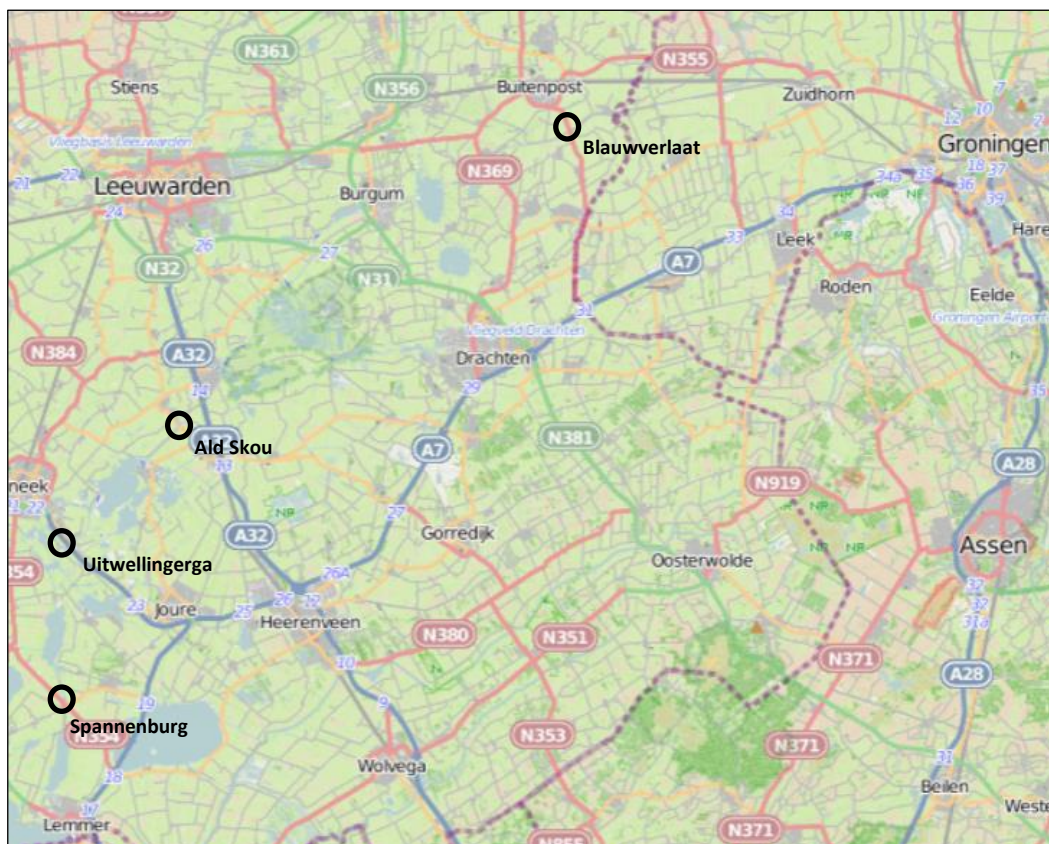
Rijkswaterstaat is voornemens extra buispalen (beschermipalen) en geleidewerken aan te brengen bij 4 bruggen in de hoofdvaarweg Lemmer-Delfzijl. De bruggen 'Ald Skou', 'Spannenburg' en 'Uitwellingerga' staan namelijk op de planning om vanaf 2024 vervangen te worden. Deze bruggen worden daarom alleen voorzien van een beschermipaal. Brug 'Blauwverlaat' staat niet op de planning om vervangen te worden en wordt voorzien van een nieuw geleidewerk met beschermipalen. De locaties van de bruggen zijn weergegeven in figuur 1.1. Gelet op deze volledige vervanging van de bruggen op relatief korte termijn, is gekeken naar een alternatief om de tussenliggende periode te overbruggen. Door het plaatsen van enkele buispalen voor de bestaande geleidewerken bij deze bruggen, ontstaat er een barrière om beschadiging door schepen aan de brugpijlers zoveel mogelijk te voorkomen. In het licht van de vervanging van deze bruggen (2024) is dit de meest doelmatige oplossing.

De brug Blauwverlaat staat niet op de nominatie om vervangen te worden. Dat betekent dat de geleidewerken hier wel vernieuwd gaan worden. Tevens worden hier twee buispalen bijgeplaatst. De buispalen hebben een doorsnede van circa 1,2 meter en worden vanaf de vaarweg gezien voor de bestaande geleidewerken geplaatst. De werkzaamheden worden nog in de huidige jaargang (2021) uitgevoerd en afgerond. De locaties van de te plaatsen buispalen bij de bruggen zijn weergegeven in figuur 1.2 t/m 1.5.

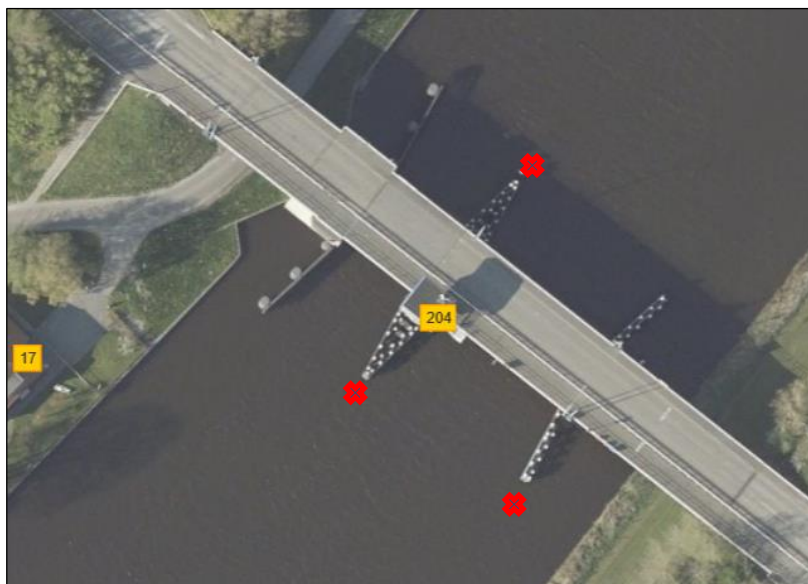
Bij ruimtelijke ingrepen moet rekening worden gehouden met beschermde planten- en diersoorten en met beschermde gebieden. Er dient onderzocht te worden of de geplande ingrepen effect hebben op beschermde soorten of beschermde gebieden (Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland). Ontwikkelingen mogen niet zonder meer plaatsvinden indien deze negatieve gevolgen hebben op beschermde natuurgebieden en/of flora en fauna. In dit kader is inzicht gewenst in de aanwezige natuurwaarden en de mogelijk daarmee samenhangende consequenties. Dit wordt gedaan op basis van een Natuurtoets. In deze rapportage zijn de resultaten van de Natuurtoets beschreven.

Natuurtoets

Ten behoeve van aanleg van beschermipalen en vervangen van geleidewerken op 4 locaties in de hoofdvaarweg Lemmer-
projectnummer 463688
14 april 2021 revisie 0A
Rijkswaterstaat

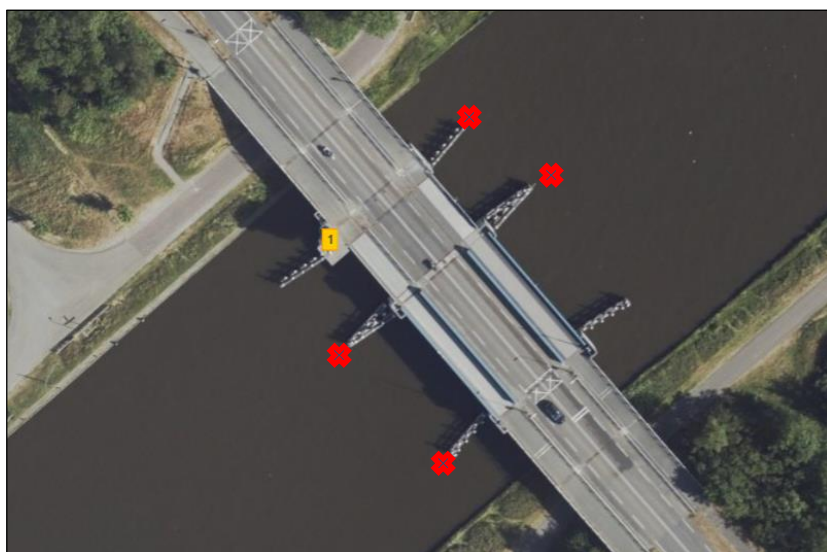
Figuur 1.1: Ligging van de werklocaties. Bron achtergrond: Streetsmart Cyclomedia, 2021.

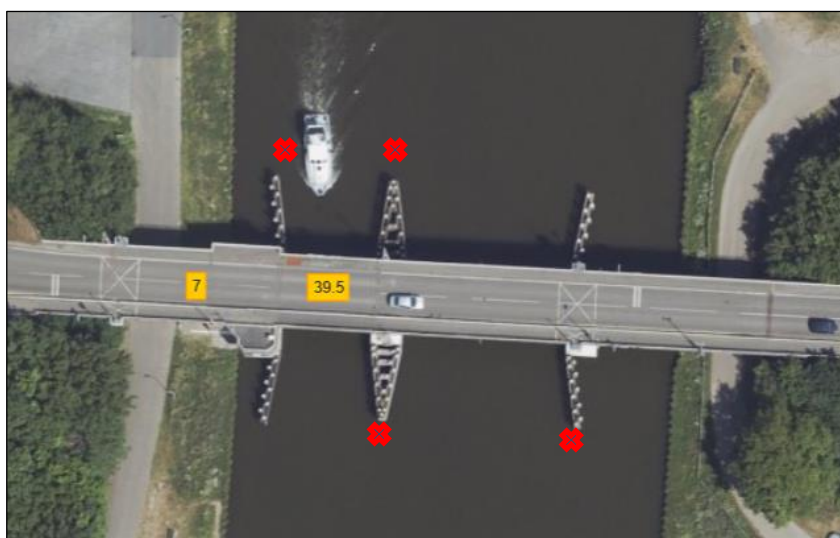
Figuur 1.2: Locaties te plaatsen beschripalen brug Ald Skou (bron: Street Smart, 2019)

Natuurtoets

Ten behoeve van aanleg van beschermipalen en vervangen van geleidewerken op 4 locaties in de hoofdvaarweg Lemmer-
projectnummer 463688
14 april 2021 revisie 0A
Rijkswaterstaat

Figuur 1.3: Locaties te plaatsen beschermipalen brug Uitwellingerga (bron: Street Smart, 2020)

Figuur 1.4: Locaties te plaatsen beschermipalen brug Spannenburg (bron: Street Smart, 2020)

Figuur 1.5: Locaties te plaatsen beschermipalen brug Blauwverlaat (bron: Street Smart, 2019)

1.2 Doel en onderzoeksvragen

Het doel van voorliggende Natuurtoets is het opsporen van strijdigheden van de voorgenomen ingreep met de beschermde soorten en beschermde gebieden (Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Nederland) en het bepalen of de aanvraag van een ontheffing/vergunning noodzakelijk is. Om hiertoe te komen worden onder andere de volgende vragen beantwoord:

- Welke in het kader van de Wnb beschermde soorten (en/of vaste rust- en verblijfplaatsen) komen voor in het beïnvloedsgebied van de voorgenomen activiteit? Vinden er als gevolg van de ontwikkeling effecten plaats op deze soorten en worden daarbij verbodsbepalingen overtreden? Is het noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen en welke zijn dit? Dient in het kader van de Wnb een ontheffing aangevraagd te worden?
- Komen in de beïnvloedszone van het projectgebied beschermde natuurgebieden voor? Zo ja, welke zijn dit en wat zijn de gevolgen hierop? Dienen vervolgstappen in de vorm van een uitwerking- of een compensatieplan opgesteld te worden?

Op bovenstaande vragen wordt in hoofdstuk 4 en 5 een antwoord gegeven (zie ook de leeswijzer).

1.3 Leeswijzer

De Natuurtoets is als volgt opgebouwd:

- De Natuurtoets begint met de belangrijkste conclusies gedestilleerd uit de resultaten van voorliggende Natuurtoets;
- Hoofdstuk 1 geeft de aanleiding van de Natuurtoets en het projectvoornemen;
- Hoofdstuk 2 beschrijft beknopt het wettelijk kader;
- Hoofdstuk 3 geeft een toelichting op de methodiek van de Natuurtoets;
- Hoofdstuk 4 beschrijft het gebied en gaat in op de ecologische waarden en de beschermde soorten en gebieden in (de omgeving) van het projectgebied;
- Hoofdstuk 5 toetst de activiteiten aan de natuurwetgeving en het NNN.

2 Wettelijk kader Wet natuurbescherming

Dit hoofdstuk beschrijft het wettelijk kader van de soortenbescherming ([paragraaf 2.2](#)) en de gebiedsbescherming ([paragraaf 2.3](#)) relevant voor voorliggende Natuurtoets. In [paragraaf 2.4](#) wordt de vervolprocedure aangegeven bij een overtreding van verbodsbepalingen.

2.1 Algemeen

De Wet natuurbescherming (hierna Wnb) heeft per 1 januari 2017 de Boswet, Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 vervangen. De Wnb regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, bescherming van soorten en de bescherming van houtopstanden. In de voorliggende Natuurtoets wordt niet ingegaan op de bescherming van houtopstanden omdat deze niet aan de orde is aangezien er geen bomen worden gekapt op de werklocaties.

Naast bescherming vanuit de Wnb, zijn er ook gebieden die planologisch beschermd zijn. Het betreft het 'Natuurnetwerk Nederland' (hierna NNN). De bescherming van het NNN verloopt via het ruimtelijke ordeningsrecht (Barro, bestemmingsplannen).

Per paragraaf worden tevens de beleidsregels van de provincie Friesland aangeduid die specifiek voor deze provincie (en derhalve voor voorliggend voornemen) van toepassing kunnen zijn.

2.2 Soortbescherming

In de Wnb is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb. Het gaat om de volgende drie categorieën:

1. Soorten van de Vogelrichtlijn;
2. Soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief bijlage I en II uit Verdrag van Bern en bijlage I uit Verdrag van Bonn, met uitzondering van vogels;
3. 'Andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora').

De verbodsbepalingen en ontheffingsgronden voor de eerste twee categorieën komen rechtstreeks uit de Vogel- en Habitatrichtlijn. De derde categorie vindt zijn oorsprong in de nationale wetgeving. Bij voorliggende toetsing wordt tevens beoordeeld of soorten met jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn in het projectgebied. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen jaarrond beschermde nesten (categorie 1 t/m 4) en mogelijk jaarrond beschermde nesten (categorie 5).

Soorten van de Vogelrichtlijn

Voor Vogelrichtlijnsoorten is het verboden om in het wild levende vogels te doden of te vangen, opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, te beschadigen, te rapen of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen. Dit laatste verbod geldt niet voor een aantal vogelsoorten, indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding en het nest zelf zijn functionaliteit behoudt (zie artikel 3.1 in tekstkader in de bijlage).

Indien bij het voornemen het overtreden van verbodsbepalingen in artikel 3.1 niet kan worden uitgesloten, kan onder bepaalde voorwaarden gewerkt worden conform een door het ministerie goedgekeurde gedragscode.

Biedt een gedragscode geen oplossing, dan is het aanvragen van een ontheffing bij de provincie, waarin het voornemen plaatsvindt, noodzakelijk. De grond waarop een ontheffing kan worden verleend, verschilt per categorie.

Soorten van de Habitatrichtlijn

Voor soorten van artikel 3.5 (Habitatrichtlijn, Bern en Bonn) is het eveneens verboden om in het wild levende dieren en planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen, opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen. Voortplantings- of rustplaatsen mogen niet beschadigd of vernield worden. Daarnaast geldt er een verbod op om planten behorend bij artikel 3.5 te plukken, verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen. In tegenstelling tot de Vogelrichtlijnsoorten in artikel 3.1, mogen dieren behorend bij artikel 3.5 niet opzettelijk verstoord worden, ook niet als er geen wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding.

Andere soorten

Naast de Europees aangewezen beschermde flora en fauna, is er in Nederland ook een Nationale soortenlijst gemaakt die niet gedekt wordt door de Vogel- en Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern of Verdrag van Bonn. Deze soorten zijn opgenomen in artikel 3.10, bijlage A en B van de Wnb, zie ook Bijlage tabel B(1 en 2) en C van voorliggende rapportage. Voor soorten in bijlage A geldt een verbod op opzettelijk doden of vangen van dieren, opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen van dieren. Voor soorten in bijlage B geldt een verbod op opzettelijk plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen en ontwortelen van planten. In tegenstelling tot artikel 3.1 en 3.5, is verstoring van deze soorten toegestaan.

Indien bij het voornemen het overtreden van verbodsbepalingen in artikel 3.10 niet kan worden uitgesloten, kan onder bepaalde voorwaarden gewerkt worden conform een door het ministerie goedgekeurde gedragscode. Biedt een gedragscode geen oplossing, dan is het aanvragen van een ontheffing bij de provincie/het rijk, waarin het voornemen plaatsvindt, noodzakelijk. De grond waarop een ontheffing kan worden verleend, verschilt per categorie. Het voorgaande geldt echter niet indien de soorten zijn vrijgesteld door het bevoegd gezag.

Bij voorliggende toetsing is de provincie Friesland bevoegd gezag. In aanvulling op de landelijk vrijgestelde soorten van artikel 3.10 onderdeel A (zie Regeling Natuurbescherming, [Bijlage 13](#)) is in de provincie Friesland ook de steenmarter vrijgesteld. In de provincie geldt voor deze en de overige landelijk vrijgestelde soorten, een vrijstelling. Voor deze soorten geldt enkel de zorgplicht.

2.3 Gebiedsbescherming

2.3.1 Natura 2000

Natura 2000-gebieden zijn natuurgebieden van groot internationaal belang. Deze gebieden zijn aangewezen onder de Europese Habitat- en/of Vogelrichtlijn. Voor de gebieden en de daarbij aangewezen soorten en habitattypen zijn instandhoudingsdoelstellingen opgesteld. Een activiteit mag niet leiden tot significant negatieve effecten op deze doelen of tot een aantasting van de natuurlijke kenmerken. Indien op voorhand significante effecten niet uitgesloten kunnen worden dient een Passende beoordeling opgesteld te worden.

2.4 Provinciaal beleid

2.5 Friesland

2.5.1 Natuur Netwerk Nederland of EHS

Het Natuurnetwerk Nederland is een stelsel van ecologisch hoogwaardige natuurgebieden. In Fryslân is ervoor gekozen om de term Ecologische Hoofdstructuur (EHS) te blijven hanteren. De EHS is onderdeel van de actieve soortbescherming uit de Wet natuurbescherming; bedreigde diersoorten in een gunstige staat van instandhouding te brengen. Om dit te realiseren is in de Wnb art. 1.12, lid 2 vastgelegd dat de provincies zorgen voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend landelijk ecologisch netwerk, landelijk genaamd Natuurnetwerk Nederland. Door nieuwe natuur te ontwikkelen, kunnen natuurgebieden met elkaar worden verbonden. Zo kunnen planten zich over verschillende natuurgebieden verspreiden en dieren van het ene naar het andere gebied gaan. Het totaal van al deze gebieden en de verbindingen ertussen vormt het Ecologische Hoofdstructuur. De EHS is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. Het EHS kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur.

In Artikel 7.1.1 (Verordening Romte Fryslân 2014, geconsolideerde versie 2018) staan regels opgenomen die de bescherming van de EHS in de provincie Friesland waarborgen. Voor de natuurgebieden die behoren tot de EHS geldt het 'nee, tenzij'-principe (Artikel 7.1.3). Het 'nee, tenzij'-principe betekent dat nieuwe plannen en projecten niet zijn toegestaan als deze een significant negatief effect hebben op de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied, tenzij daarmee een zwaarwegend belang gediend is en er geen reële alternatieven voorhanden zijn. In dat geval moet de schade zoveel mogelijk beperkt worden door het treffen van mitigerende maatregelen en moet de resterende schade gecompenseerd worden. In Artikel 7.1.4 staat het compensatiebeleid voor de EHS opgenomen.

Het regime ter bescherming van de EHS kent in de provincie Friesland externe werking (Artikel 7.1.1 lid 3). Dit houdt in dat niet alleen de effecten van activiteiten die gelegen zijn binnen de grenzen van EHS-gebieden beoordeeld en eventueel gecompenseerd moeten worden, maar ook (potentiele) effecten op EHS-gebieden die in de omgeving van het plangebied liggen (externe effecten). Indien een activiteit of ontwikkeling buiten de EHS significant negatieve effecten heeft op het NNN, dan is dit niet toegestaan, tenzij er geen reële alternatieven voorhanden zijn. (In tegenstelling tot activiteiten en ontwikkelingen *binnen* de EHS-grenzen, is voor activiteiten buiten de EHS-grenzen geen maatschappelijk groot belang nodig). Indien er geen alternatieven voor het voornemen voorhanden zijn, dan moet de schade zoveel mogelijk beperkt worden door het treffen van mitigerende maatregelen en moet de resterende schade gecompenseerd worden. In Artikel 7.1.4 staat het compensatiebeleid voor de EHS opgenomen.

2.5.2 Natuur buiten de EHS

Ook buiten de EHS zijn natuurterreinen en landschapselementen te vinden. Voor deze gebieden zijn in de Verordening Romte beleidsregels opgenomen om die gebieden te beschermen. In Artikel 7.2 zijn nog eens voor twee gebieden beschermingskaders opgezet. Het gaat om:

- Natuurgebieden buiten de ecologische hoofdstructuur. In Artikel 7.2.1 is opgenomen dat een ruimtelijk plan dat betrekking heeft op natuurgebieden buiten de ecologische hoofdstructuur, voorziet in een passende bestemming met gebruiksregels gericht op behoud, herstel of ontwikkeling van natuurwaarden.
- Weidevogelkansgebieden of weidevogelparels. Voor activiteiten in het landelijk gebied aangeduid als weidevogelkansgebieden of weidevogelparels voorziet het ruimtelijke plan in een regeling waarmee voldoende openheid en rust van die gebieden wordt gehandhaafd, waarbij de agrarische productiefunctie inclusief de ontwikkelingsmogelijkheden van bestaande agrarische bedrijven zijn toegestaan (Artikel 7.2.2).

In Artikel 7.2.4 staat onderbouwd hoe en onder welke voorwaarde afgeweken mag worden van artikel 7.2.1 en artikel 7.2.2 (onder andere door mitigatie en/of compensatie).

2.5.3 Ganzenfoerageergebied

Ganzenfoerageergebieden betreffen gebieden de door gedeputeerde staten aangewezen percelen of gebieden welke gedurende de winterperiode dienen als foerageergebieden voor grauwe gans, kolgans, brandgans en/of rotgans, onder voorwaarden zoals bedoeld en vastgelegd in de Nota Fryske Guozzenoanpak 2014. Wanneer ruimtelijke plannen van invloed zijn op ganzenfoerageergebieden, dan dient het voornemen bij wezenlijke effecten op dit gebied, voorgelegd te worden aan het bevoegd gezag.

2.5.4 Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb)

De provincies verlenen via het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) subsidie voor het behoud en de ontwikkeling van (agrarische) natuurgebieden en landschappen. Het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer gaat volgens een leefgebiedenbenadering. Doel is het creëren en in stand houden van een leefgebied voor een soort of groep van soorten die vergelijkbaar beheer vraagt. Er zijn in totaal 68 doelsoorten benoemd waarvoor Nederland op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn de internationale verplichting heeft om de Staat van Instandhouding¹ te verbeteren of behouden. Het gaat om amfibieën, insecten, vlinders, vogels en zoogdieren (waaronder vleermuizen).

Een collectief van agrariërs kan subsidie aanvragen voor maatregelen die zij nemen in het kader van ANLb. Met deze vergoeding kunnen bijvoorbeeld agrariërs maatregelen treffen om het aantal soorten dieren en planten te vergroten. De subsidie kan worden verleend voor de leefgebieden open grasland, open akkerland, natte dooradering, droge dooradering en voor de categorie water. Binnen de leefgebieden kunnen verschillende beheeractiviteiten uitgevoerd worden. De functie van deze activiteiten is bijvoorbeeld het creëren van foerageergebieden, of het optimaliseren van voortplantingsmogelijkheden. Voor de categorie water gelden andere beheerfuncties, zoals waterberging of bufferzones.

¹ De Staat van Instandhouding (Svi) is een maat voor de duurzaamheid van een populatie. Bij de beoordeling worden vier hoofdaspecten meegewogen: verspreiding, populatie, leefgebied en toekomstperspectief (Sovon.nl)

ANLb kan buiten en binnen het NNN worden toegepast. Het belangrijkste doel is dat agrarische collectieven in kansrijke gebieden samen met bijvoorbeeld overheden en natuurbeheerders werken aan gunstige condities voor soorten waarvoor een instandhoudingsplicht geldt.

Ontwikkelingen kunnen in conflict zijn met de Vogel- en Habitatrichtlijn. Dit kan het geval zijn als Nederland de internationale verplichting heeft voor een bepaalde soort de Staat van Instandhouding te verbeteren of behouden. Ontwikkelingen kunnen naast één of meerdere doelsoorten ook het collectief of bijvoorbeeld een individuele grondeigenaar schaden wanneer die geen subsidie kan ontvangen voor beheeractiviteiten. De verantwoordelijkheid voor het ANLb ligt bij de provincies. Die leggen hun natuurdoelen vast in het provinciale Natuurbeheerplan. In het Natuurbeheerplan staat onder andere welke doelsoorten beschermd moeten worden (Boerennatuur, 2021).

3 Methodiek

Dit hoofdstuk beschrijft de methodiek die gehanteerd wordt tijdens het bureauonderzoek ([paragraaf 3.2](#)) en gedurende het terreinbezoek ([paragraaf 3.3](#)) van voorliggende Natuurtoets. In [paragraaf 3.4](#) wordt aangeduid hoe deze gegevens leiden tot een conclusie.

3.1 Algemeen

Het onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten en ligging van beschermde gebieden is opgebouwd uit twee onderdelen:

1. Bureaustudie naar waarnemingen van beschermde soorten uit het (recente) verleden en ligging van beschermde gebieden in de invloedsfeer van het project;
2. Terreinbezoek naar de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten.

3.2 Bureauonderzoek

Afbakening beschermde soorten

In het bureauonderzoek wordt specifiek gekeken naar soorten uit de Vogelrichtlijn (artikel 3.1), soorten van de Habitatrichtlijn (artikel 3.5) en 'andere' beschermde soorten (artikel 3.10). Bij vogels zal met name speciale aandacht geschonken worden aan soorten die in het projectgebied een essentieel leefgebied kunnen hebben. Voorgenoemde soorten zijn in Nederland zeldzaam of hebben een Europese bescherming (Habitatrichtlijn bijlage IV-soorten, bijlage II Verdrag van Bern en bijlage I Verdrag van Bonn) en moeten worden getoetst op voorkomen en het projecteffect. Treden effecten op, of worden verbodsbepalingen overtreden, dan zijn er maatregelen nodig om deze effecten te voorkomen, verzachten of te compenseren om te voldoen aan de Wnb.

Een aantal soorten is door de provincies vrijgesteld en zijn opgenomen in provinciale vrijstellingen (zie tabel B en C in de bijlage). Deze zijn niet meegenomen in deze toetsing. Deze soorten zijn zodanig algemeen in de provincie dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt met het voorliggende project. Wel geldt de algemene zorgplicht. Door het uitvoeren van een aantal zorgplicht gerelateerde maatregelen, wordt voldaan aan de zorgplicht en kan de gunstige staat van instandhouding worden gegarandeerd. Hierbij kan gedacht worden aan het rekening houden met de kwetsbare seizoenen van deze soorten en de manier van werken (zoals het aanhouden van vaste rijroutes en het zorgen voor vluchtmogelijkheden voor de soorten).

Bronnen

Om een beeld te krijgen van de verspreiding en (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten in en rond het projectgebied, is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd. Hierbij is nagegaan of er in de periode 2016-2021 beschermde soorten zijn aangetroffen in of nabij het projectgebied. Daarnaast zijn indien relevant ook regionale bronnen en atlassen gebruikt. Aan de hand van de resultaten van de bureaustudie is een inschatting gemaakt of de betreffende soorten in het projectgebied voor zouden kunnen komen.

Naast de bronnen met soortinformatie, is voor het bepalen van de ligging van beschermde gebieden gebruik gemaakt van de gebiedendatabase op de website van het Ministerie van EZK of provinciale digitale atlassen. Om inzicht te krijgen in de ligging van het projectgebied t.o.v. van het NNN is de provinciale website geraadpleegd.

3.3 Terreinbezoek

Naar aanleiding van de uitkomsten van voorgenoemde bureaustudie is middels een terreinbezoek bepaald in hoeverre de aanwezigheid van beschermde soorten aannemelijk gesteld kan worden op basis van aanwezig geschikt habitat. Naast directe waarnemingen kan dan aan de hand van de aangetroffen biotopen een beeld worden geschetst van de verwachte aanwezige beschermde soorten. Dit is noodzakelijk omdat enkele seizoensgebonden soorten flora en fauna mogelijk niet kunnen worden waargenomen. Aan de hand van het aangetroffen biotoop en habitatvoorkeur(en) kunnen echter wel indicaties worden gegeven van het mogelijk voorkomen van deze soorten op de locatie. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopenonderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten opgetekend.

Op 24 maart 2021 is vanaf circa 9:00 uur een terreinbezoek uitgevoerd door een deskundig ecooloog van Antea Group bij licht tot onbewolkt weer met een temperatuur van circa 11°C en windkracht 3. Tijdens het terreinbezoek zijn de werklocaties en de nabije omgeving beschouwd. Relevante elementen zijn beschouwd met een verrekijker.

3.4 Effectbeoordeling en advies vervolgtraject

Aan de hand van de bevindingen uit het bureauonderzoek en de resultaten van het verkennend terreinbezoek kan worden bepaald of het plan uitvoerbaar is, of een vervolgonderzoek nodig is om beschermde soorten uit te sluiten en om te bepalen wat de effecten zijn. Tevens kan worden geadviseerd over de te volgen procedure inzake de natuurwetgeving.

4 Resultaten

In [paragraaf 4.1](#) wordt allereerst een gebiedsbeschrijving van het projectgebied gegeven. Vervolgens wordt in [paragraaf 4.2](#) in gegaan op de resultaten van de in het gebied aanwezige of verwachte beschermde soorten (uiteenzetting van de resultaten van de bureaustudie en het terreinbezoek), waarna in [paragraaf 4.3](#) de ligging van gebieden beschermd in het kader van de Wet natuurbescherming en het NNN in de omgeving van het projectgebied aangegeven wordt.

4.1 Gebiedsbeschrijving

Het projectgebied bestaat uit 4 werklocaties aan het Prinses Magrietkanaal tussen Lemmer en Delfzijl. Nabij de 4 werklocaties is een verkeersbrug aanwezig over het kanaal. De verkeersbrug is bij alle werklocaties op circa 15 m afstand van de werklocatie gelegen van waar de buispalen worden ingetrild. Bij werklocatie 'Blauwverlaat' vinden de werkzaamheden aan de geleidewerken tot nagenoeg ter hoogte van de brug plaats.

Op geen van de locaties is water- of oevervegetatie in het kanaal aangetroffen. De oevers langs het kanaal bestaan op alle werklocaties uit een damwandbeschoeiing en deels stortsteen bij werklocatie Spannenburg. Het water in het kanaal is troebel en kent een beperkt doorzicht van minder dan 0,5 m. De oevers langs het kanaal bestaan op alle werklocaties uit kort gemaaid gras en opgaande begroeiing ontbreekt.

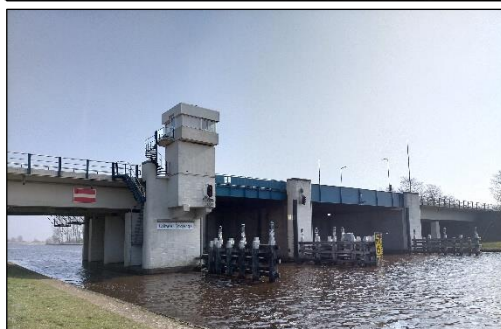
In figuur 4.1a t/m 4.1d is een impressie van de werklocaties weergegeven.

Figuur 4.1a: Werklocatie Blauwverlaat

Figuur 4.1b: Werklocatie Ald Skou

Figuur 4.1c: Werklocatie Uitwellingerga

Figuur 4.1d: Werklocatie Spannenburg

4.2 Beschermde soorten

4.2.1 Resultaten bureauonderzoek

Uit de recente verspreidingsinformatie blijkt dat in of nabij de werklocaties in het verleden diverse beschermde soorten zijn waargenomen (binnen een straal van 2,5 kilometer). Dit betreft de beschermde soorten genoemd in Habitatrictlijn (bijlage IV onderdeel a en b) en de niet-vrijgestelde 'andere soorten' uit bijlage I (onderdeel a en b) van de Wet natuurbescherming alsook vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest. De soorten zijn per werklocatie weergegeven in Tabel 4.1 t/m 4.4.

Tabel 4.1 t/m 4.4. Overzicht van waargenomen beschermde soorten in de omgeving van werklocatie Blauwverlaat (met een straal van 2,5 km) die in het NDFF door derden zijn ingevoerd. De soorten zijn in te delen in Habitatrictlijn (HR), lijsten A en B behorende bij artikel 3.10 en vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest (JRB) en zijn aangegeven met een 'X' (NDFF, 2016-2021).

Tabel 4.1. Beschermde soorten werklocatie Blauwverlaat.

Soortgroep	Soort	JRB	HR	A/B
Vogels met een jaarrond beschermd nest*	Boomvalk	X		
	Buizerd	X		
	Gierzwaluw	X		
	Grote gele kwikstaart	X		
	Havik	X		
	Huismus	X		
	Kerkuil	X		
	Ooievaar	X		
	Ransuil	X		
	Roek	X		
	Slechtvalk	X		
	Sperwer	X		
Zoogdieren	Otter		X	
	Waterspitsmuis			X
	Vleermuizen **		X	
Amfibieën	Heikikker		X	
Reptielen	Geen waarnemingen			
Insecten - Dagvlinders	Grote vos			X
Insecten - Libellen	Groene glazenmaker		X	
Vissen	Geen waarnemingen			
Planten	Geen waarnemingen			
Overige soortgroepen	Geen waarnemingen			

*Categorie 5: de afweging of er sprake is van een jaarrond beschermd nest uit categorie 5 wordt gemaakt bij de beschrijving van de resultaten van het terreinbezoek (paragraaf 4.2.2).

** Vleermuizen: gewone grootoorvleermuis, gewone/kleine/ruige dwergvleermuis en laatvlieger.

Tabel 4.2. Beschermde soorten werklocatie Ald Skou.

Soortgroep	Soort	JRB	HR	A/B
Vogels met een jaarrond beschermd nest*	Boomvalk	X		
	Buizerd	X		
	Gierzwaluw	X		

Natuurtoets

Ten behoeve van aanleg van beschermipalen en vervangen van geleidewerken op 4 locaties in de hoofdvaarweg Lemmer-
 projectnummer 463688
 14 april 2021 revisie 0A
 Rijkswaterstaat

	Grote gele kwikstaart	X		
	Havik	X		
	Huisemus	X		
	Kerkuil	X		
	Ooievaar	X		
	Ransuil	X		
	Roek	X		
	Slechtvalk	X		
	Sperwer	X		
Zoogdieren	Otter		X	
	Vleermuizen **		X	
Amfibieën	Geen waarnemingen			
Reptielen	Geen waarnemingen			
Insecten - Dagvlinders	Geen waarnemingen			
Insecten - Libellen	Geen waarnemingen			
Vissen	Geen waarnemingen			
Planten	Geen waarnemingen			
Overige soortgroepen	Geen waarnemingen			

*Categorie 5: de afweging of er sprake is van een jaarrond beschermd nest uit categorie 5 wordt gemaakt bij de beschrijving van de resultaten van het terreinbezoek (paragraaf 4.2.2).

** Vleermuizen: gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis.

Tabel 4.3. Beschermde soorten werklocatie Uitwellingerga.

Soortgroep	Soort	JRB	HR	A/B
Vogels met een jaarrond beschermd nest*	Boomvalk	X		
	Buizerd	X		
	Gierzwaluw	X		
	Grote gele kwikstaart	X		
	Havik	X		
	Kerkuil	X		
	Ooievaar	X		
	Ransuil	X		
	Roek	X		
	Slechtvalk	X		
	Sperwer	X		
Zoogdieren	Noordse Woelmuis		X	
	Otter		X	
	Vleermuizen **		X	
Amfibieën	Geen waarnemingen			
Reptielen	Geen waarnemingen			
Insecten - Dagvlinders	Geen waarnemingen			
Insecten - Libellen	Geen waarnemingen			
Vissen	Geen waarnemingen			
Planten	Geen waarnemingen			
Overige soortgroepen	Geen waarnemingen			

*Categorie 5: de afweging of er sprake is van een jaarrond beschermd nest uit categorie 5 wordt gemaakt bij de beschrijving van de resultaten van het terreinbezoek (paragraaf 4.2.2).

** Vleermuizen: laatvlieger, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis.

Tabel 4.4. Beschermde soorten werklocatie Spannenburg.

Soortgroep	Soort	JRB	HR	A/B
Vogels met een jaarrond beschermd nest*	Boomvalk	X		
	Buizerd	X		
	Gierzwaluw	X		
	Grote gele kwikstaart	X		
	Havik	X		
	Huismus	X		
	Kerkuil	X		
	Ooievaar	X		
	Ransuil	X		
	Slechtvalk	X		
	Sperwer	X		
Zoogdieren	Bever		X	
	Das			X
	Otter		X	
	Vleermuizen **		X	
Amfibieën	Geen waarnemingen			
Reptielen	Geen waarnemingen			
Insecten - Dagvlinders	Geen waarnemingen			
Insecten - Libellen	Geen waarnemingen			
Vissen	Geen waarnemingen			
Planten	Geen waarnemingen			
Overige soortgroepen	Geen waarnemingen			

*Categorie 5: de afweging of er sprake is van een jaarrond beschermd nest uit categorie 5 wordt gemaakt bij de beschrijving van de resultaten van het terreinbezoek (paragraaf 4.2.2).

** Vleermuizen: gewone dwergvleermuis en meervleermuis.

Op basis van de verspreidingsgegevens van een soort, in combinatie met kennis van de terreingeschiktheid voor deze soorten, is vervolgens nagegaan of de projectgebieden een functie vervul voor (onder andere) deze soorten en of effecten aan de orde zijn. De bevindingen worden in paragraaf 4.2.2 uiteengezet.

4.2.2 Resultaten terreinbezoek - ecologische bevindingen

Op basis van terreinkenmerken en het verspreidingsgebied van soorten kan de aanwezigheid van een aantal soortgroepen worden uitgesloten. Zo zijn er onder andere op basis van de bureaustudie, het terreinbezoek, verspreidingsgegevens en aard van de werkzaamheden geen effecten (overtredingen van verbodsbepalingen uit de Wnb) aan de orde op de beschermde (sub)soortgroepen: landzoogdieren (das), planten, dagvlinders (grote vos), libellen, vissen en overige soortgroepen (kevers, kreeftachtigen, weekdieren, mieren en slakken). Er is voor deze soort(groep)en geen leefgebied op de werklocaties of verspreiding reikt niet tot de locaties. Effecten zijn op voorhand uitgesloten.

De overige soortgroepen (vogels, zoogdieren en amfibieën) worden hierna beschreven.

Vogels

Soorten met jaarrond beschermd nest (categorie 1 t/m 4)

Zoals blijkt uit de bureaustudie is een aantal vogelsoorten waargenomen in de omgeving van de werklocaties waarvan de broedplaatsen jaarrond beschermd zijn en waar bij verwijdering of aantasting van de vaste rust- of verblijfplaats altijd ontheffing moet worden aangevraagd.

Voor jaarrond beschermde nesten wordt een verstoringafstand van de werkzaamheden van circa 75 m gehanteerd (BIJ12, 2017). Binnen deze afstand zijn op de werklocaties mogelijke jaarrond beschermde nesten geïnventariseerd.

Ten tijde van het veldbezoek is ter hoogte van werklocatie 'Ald Skou' een woning aangetroffen op circa 40 m van de werklocatie waar de huismus kan broeden (zie figuur 4.2). Er zijn ten tijde van het veldbezoek geen huismussen gezien. Gezien de tijd van het jaar van het veldbezoek (maart) is het echter niet uitgesloten dat de huismus nog niet op de broedplaats aanwezig is.

In hoofdstuk 5 worden mogelijke effecten van de werkzaamheden op de huismus beschouwd.

Figuur 4.2: Woning met potentiële broedplekken voor huismus nabij werklocatie 'Ald Skou'. Bron luchtfoto: Streetsmart, 2020.

Op de overige werklocaties zijn geen jaarrond beschermde nesten gevonden binnen de verstoringafstand. Voor deze locaties kunnen negatieve effecten op jaarrond beschermde soorten uitgesloten worden.

Soorten met mogelijk een jaarrond beschermd nest (categorie 5)

Daarnaast zijn er categorie 5-vogelsoorten, waarvan de nesten alleen jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Op werklocatie 'Spannenburg' is een nest van de zwarte kraai in een boom aangetroffen op circa 50 m afstand. Daarnaast zijn op werklocatie 'Blauwverlaat' nestplaatsen van ongeveer 10 broedende kauwen aangetroffen in openingen onder het brugdek. Er zijn echter geen zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden om jaarlonge bescherming van deze nesten te rechtvaardigen. Derhalve kunnen de categorie 5 vogelsoorten hetzelfde behandeld worden als algemene broedvogels.

Algemene vogelsoorten (artikel 3.1)

Tijdens het veldbezoek zijn nestplaatsen van boeren- en/of huiszwaluw aangetroffen bij de bruggen op de werklocaties 'Uitwellingerga' en 'Spannenburg' (zie figuur 4.3). Verder is op de werklocatie 'Spannenburg' een broedende houtduif waargenomen in een opening onder het brugdek (zie figuur 4.4). Ook is de witte kwikstaart gezien op deze locatie. Deze soort kan in kieren of openingen van de bruggen tot broeden komen.

Tenslotte zijn in soorten als tjiftjaf, merel, winterkoning en roodborst waargenomen welke in de omgeving van de bruggen tot broeden kunnen komen.

In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de mogelijke consequenties van de werkzaamheden op algemene broedvogels.

Figuur 4.3 Gebruikte zwaluwnesten onder brugwachtershuis werklocatie 'Uitwellingerga'.

Figuur 4.4 Broedende houtduif in opening onder brugdek werklocatie 'Spannenburg'.

Zoogdieren

Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Bij het amoveren van bebouwing en het kappen van vooral oudere bomen dient te allen tijde rekening te worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van vleermuizen. Gebouwbewonende vleermuizen verblijven met name in spouwmuren, onder dakbetimmering, achter boeiborden of op zolders. Boombewonende vleermuizen verblijven in gaten, hopen of scheuren van voornamelijk grote bomen.

Op alle vier werklocaties zijn mogelijk verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuissoorten aanwezig in de bruggen, gezien de aanwezigheid van vele openingen en kieren. Aanwezigheid van verblijfplaatsen in bomen kan worden uitgesloten voor alle locaties gezien de afwezigheid van (grote) bomen met scheuren, hopen of gaten.

De mogelijke effecten op verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen door de werkzaamheden worden beschreven in hoofdstuk 5 van onderhavig rapport.

Foerageergebied en vliegroutes

Het Prinses Margrietkanaal op de werklocaties fungeert mogelijk als vliegroute voor watergebonden vleermuizen, zoals de meer- en watervleermuis. Uit de bureaustudie blijkt dat er waarnemingen van meervleermuis in de omgeving van het plangebied 'Spannenburg' bekend zijn. De provincie Fryslân is een van de kerngebieden voor meervleermuis. Het is bekend dat meervleermuis gebruik kan maken van grote watergangen als het Prinses Margrietkanaal om van hun verblijfplaats naar foerageergebied te vliegen. Aangezien de werkzaamheden mogelijk gedurende de actieve periode van vleermuis (circa 15 april t/m 15 oktober) plaatsvinden én mogelijk ook 's avonds of 's nachts met bouwverlichting wordt gewerkt kunnen negatieve effecten optreden op het functioneren van de vliegroute. Het kanaal kan tevens fungeren als foerageergebied voor vleermuizen vanwege de hoge aantallen insecten die door het water aangetrokken worden. Gezien de grote omvang van het kanaal ten opzichte van het ruimtebeslag op de werklocaties wordt verwacht dat de werklocaties echter geen essentieel foerageergebied vormen.

De effecten op de vliegroute van het kanaal door de werkzaamheden worden beschreven in hoofdstuk 5 van onderhavig rapport.

Landzoogdieren

Otter

De otter leeft in oeverzones van wateren met voldoende dekking en rust van allerlei soorten watertypen, waaronder meren, plassen, rivieren, kanalen, beken en moerassen. Het water dient schoon te zijn en er moet voldoende voedsel, dekking en rust aanwezig zijn in het leefgebied. In brakke en zoute wateren komt de soort uitsluitend voor als er zoet water in de omgeving aanwezig is. De otter is meestal 's nachts actief (Zoogdierverseniging, z.d.).

De soort is in het bureauonderzoek in de omgeving van alle werklocaties aangetroffen. Het Prinses Margrietkanaal is op de werklocaties ongeschikt als leefgebied voor de otter vanwege het ontbreken van begroeide oeverzones waarin voldoende dekking en rust te vinden is. Mogelijk wordt het kanaal wel als migratieroute tussen geschikt leefgebied voor de otter gebruikt. Uit de bureaustudie volgen meerdere waarnemingen van otters in het Prinses Margrietkanaal bekend (NDFF, 2021). Eventuele effecten van de werkzaamheden op het kanaal als migratieroute van de otter worden in hoofdstuk 5 behandeld.

Waterspitsmuis

De waterspitsmuis komt voor in en langs schoon, niet te voedselrijk, vrij snel tot langzaam stromend water met een goed ontwikkelde water- en oevervegetatie. De soort komt alleen voor daar waar bodembedekkende vegetatie aanwezig is binnen een straal van 500 m van het water. De soort is in het bureauonderzoek uitsluitend aangetroffen in de omgeving van werklocatie 'Blauwverlaat' (NDFF, 2021). Het Prinses Margrietkanaal is op alle werklocaties ongeschikt als leefgebied voor de waterspitsmuis vanwege het ontbreken van water- en oevervegetatie. Bovendien zijn de oevers steil en beschoeid met damwanden. Aanwezigheid van de waterspitsmuis op de werklocaties kan worden uitgesloten.

Noordse woelmuis

De Noordse woelmuis leeft in hoge vegetaties met vooral grasachtige planten. De soort komt voornamelijk voor in terreinen waarin andere woelmuizen ontbreken. Dit betreft veelal natte terreinen, zoals zeer extensief gebruikte weilanden, moerassen, drassige hooilanden en vochtige

duinvalleien. De soort is goed in staat om afgelegen eilandjes te bereiken. De soort is gevoelig voor de concurrentie met andere woelmuizen (Zoogdiervereniging, z.d.).

De Noordse woelmuis is in het bureauonderzoek uitsluitend aangetroffen in de omgeving van werklocatie 'Uitwellingerga' (NDFF, 2021). Het Prinses Margrietkanaal is op alle locaties ongeschikt als leefgebied voor de Noordse woelmuis vanwege het ontbreken van water en geschikte oevers met oevervegetatie. Aanwezigheid van de Noordse Woelmuis op de werklocaties kan worden uitgesloten.

Bever

De bever komt voor in overgangsgebied gevormd door moerassen, langs beken, rivieren en meren. De soort heeft een voorkeur voor rustige rivieren en meren omgeven door broekbossen met zachte boomsoorten zoals wilg en els. De aanwezigheid van bossen op de oevers van de wateren is een vereiste in het leefgebied van de soort. Open of rotsige oevers worden gemeden. De waterdiepte dient minimaal 50 cm te bedragen (Zoogdiervereniging, z.d.).

Op basis van het bureauonderzoek blijkt dat de bever in de omgeving van werklocatie 'Spannenburg' is waargenomen (NDFF, 2021). Het Prinses Margrietkanaal op deze werklocatie is niet geschikt als leefgebied voor de bever, aangezien de werklocatie niet voldoet aan de habitateisen voor de bever. De oevers langs het kanaal zijn namelijk steil (met damwanden beschoeid of met stortsteen omgeven) en opgaande houtige begroeiing ontbreekt. Mogelijk wordt het kanaal evenals door de otter wel als migratieroute tussen geschikt leefgebied gebruikt. Ten noorden en ten zuiden van de werklocatie zijn namelijk verschillende waarnemingen verricht van Bevers in het Prinses Margrietkanaal (NDFF, 2021). Er lijkt op basis van satellietfoto's (Streetsmart, 2020) tevens geschikt leefgebied aanwezig op circa 2 km noordelijk van de werklocatie. Ook verder richting het zuiden is mogelijk geschikt leefgebied aanwezig. De aanwezigheid van deze leefgebieden maakt het aannemelijker dat het kanaal als migratieroute kan worden gebruikt.

Eventuele effecten van de werkzaamheden op het kanaal als migratieroute van de bever worden in hoofdstuk 5 behandeld.

Amfibieën

Heikikker

De heikikker leeft in landschapstypen zoals heide, hoogveen, laagveen en halfnatuurlijk grasland. Intensief agrarisch gebruikt gebied en/of gebieden rond infrastructuur en bebouwing worden gemeden. De soort overwinterd op vorstvrije plekken in bijvoorbeeld holletjes of onder houtstapels (RAVON, z.d.). In de omgeving van werklocatie 'Blauwverlaat' zijn diverse waarneming van heikikkers gedaan. Deze waarnemingen komen uitsluitend uit sloten in laagveengebied binnen (zeer) extensief beheerd agrarisch grasland.

Het Prinses Margrietkanaal is ongeschikt als leefgebied vanwege de steile, beschoeide oevers, grote waterdiepte, regelmatige intensieve verstoring door (grote) scheepvaart (golfslag e.d.) en het ontbreken van geschikte (ondiepe en met watervegetatie begroeide) voortplantingsplekken. Aanwezigheid van de heikikker kan worden uitgesloten.

Libellen

Groene glazenmaker

De groene glazenmaker komt voornamelijk voor op de grens van de zand- en veengronden in Noord-Nederland. De soort is voor voortplanting volledig afhankelijk van aanwezigheid van krabbenscheervegetaties. In de omgeving van werklocatie 'Blauwverlaat' zijn verschillende waarnemingen van de groene glazenmaker bekend (NDFF, 2021). Deze zijn voornamelijk afkomstig uit laagveengebieden in de omgeving van de werklocatie waarin sloten met uitgebreide krabbenscheervegetaties aanwezig zijn.

In het Prinses Margrietkanaal ontbreken vegetaties van krabbenscheer, onder andere vanwege de grote diepte van het kanaal en het ontbreken van stromingsluwe delen. Aanwezigheid van de Groene glazenmaker op de werklocatie kan worden uitgesloten.

4.2.3 Samenvatting beschermde soorten

Uit het terreinbezoek is gebleken dat de soorten weergegeven in tabel 4.2 en die een beschermde status hebben in de Wet natuurbescherming mogelijk voor kunnen komen in de plangebieden. In hoofdstuk 5 wordt nader op deze soorten in gegaan.

Tabel 4.2: Mogelijk aanwezige beschermde soorten

Soort	Beschermingsregime	Aanwezigheid	Toelichting
Jaarrond beschermde broedvogels	Artikel 3.1 Wnb*	Mogelijk	Mogelijk woning met broedplaatsen voor huismus (Ald Skou).
Algemene broedvogels	Artikel 3.1 Wnb	Zeker	Broedplaatsen aangetroffen van boerenwaluw en huiswaluw tegen de bruggen aan. Daarnaast zijn broedende kauwen (Blauwverlaat) en houtduif (Spannenburg) aangetroffen. In de omgeving van

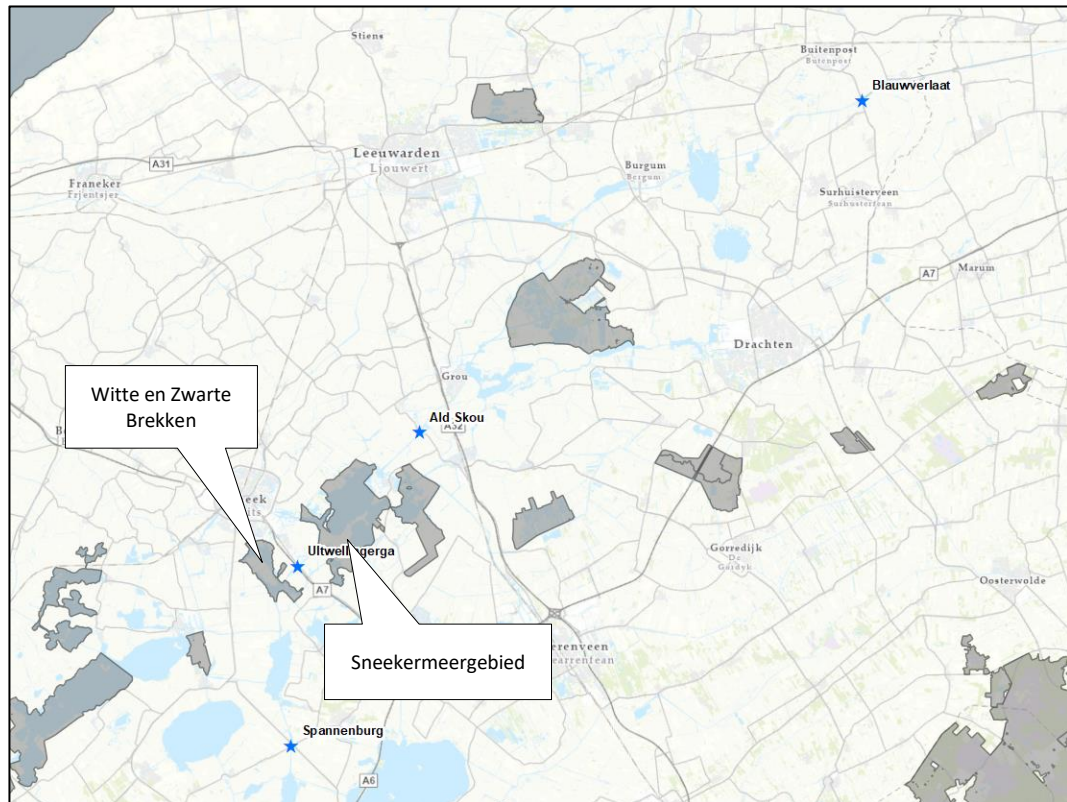
			de werklocaties kunnen ook andere broedvogels aanwezig zijn.
Vleermuizen	Artikel 3.5 Wnb /Habitatrichtlijn	Mogelijk	In de bruggen kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. Daarnaast kan het Prinses Magrietkanaal fungeren als vliegroute.
Bever en otter	Habitatrichtlijn	Mogelijk	Mogelijke migratieroute in het Prinses Magrietkanaal voor de bever en otter.

*Wnb= Wet natuurbescherming

4.3 Beschermde gebieden

Natura 2000-gebieden

De werklocaties zijn niet gelegen in een Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied betreft de 'Witte en Zwarte Brekken' is gelegen op circa 500 m westelijk van werklocatie 'Uitwellingerga'. Op circa 1 km afstand van dezelfde werklocatie is Natura 2000-gebied het 'Sneekmeer' aanwezig. Deze Natura 2000-gebieden zijn aangewezen in het kader van de vogelrichtlijn. De overige Natura 2000-gebieden zijn gelegen op tenminste 2,0 km van de werklocaties. De provincie Fryslân bevat meerdere Natura 2000-gebieden die zijn aangewezen in het kader van de habitatrichtlijn. Enkele Natura 2000-gebieden bevatten stikstofgevoelige habitattypen. De ligging van de Natura 2000-gebieden ten opzichte van de werklocaties is weergegeven in figuur 4.5. Mogelijke effecten op Natura 2000-gebieden door de werkzaamheden worden beschouwd in hoofdstuk 5.

Figuur 4.5: Ligging van Natura 2000-gebieden in de omgeving van de werklocaties. Bron data: PDOK. Bron achtergrond: Topo RD, ESRI Nederland, Community Map Contributors.

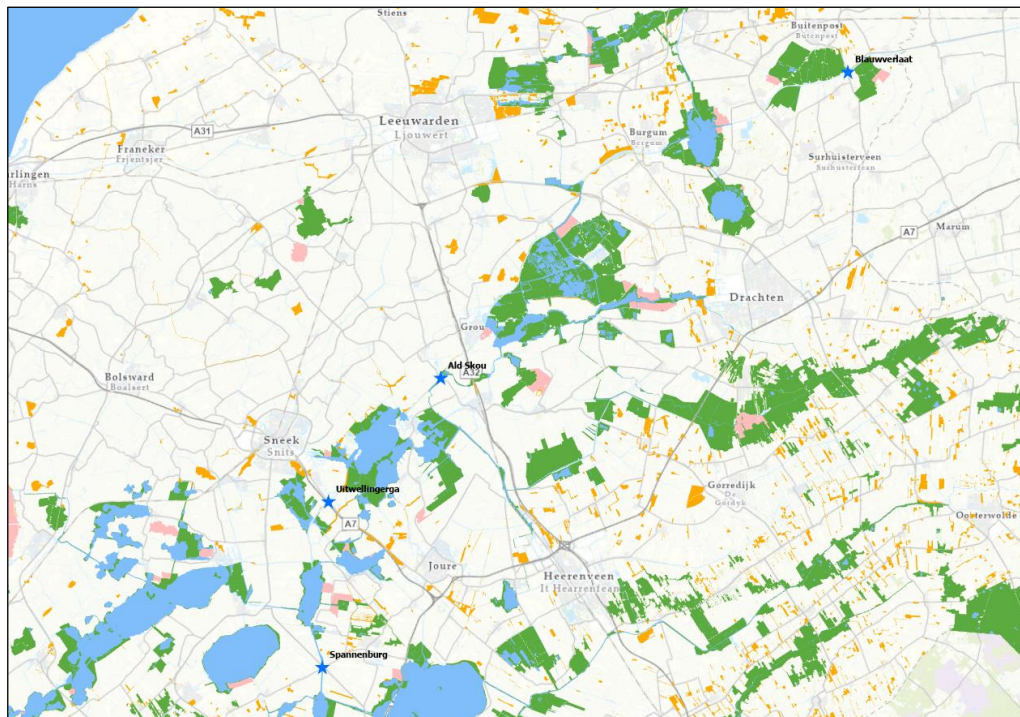
Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

De werklocaties 'Ald Skou' en 'Spanneburg' zijn gelegen binnen de begrenzing van de EHS (ofwel Natuurnetwerk Nederland (NNN)). Het gaat hierbij om het deelgebied water. Conform het natuurbeheerplan van de provincie Fryslân (2021) is hierop het natuurbeheertype N4.02 (Zoete plas) van toepassing. De overige werklocaties zijn gelegen buiten de begrenzing van de EHS. Bij deze werklocaties liggen de dichtstbijzijnde EHS-gebieden op circa 100 m afstand. De ligging van de EHS ten opzichte van de werklocaties is weergegeven in figuur 4.6. In figuur 4.7 t/m 4.10 is per werklocatie gedetailleerd de ligging van het EHS en de natuurbeheertypen weergegeven.

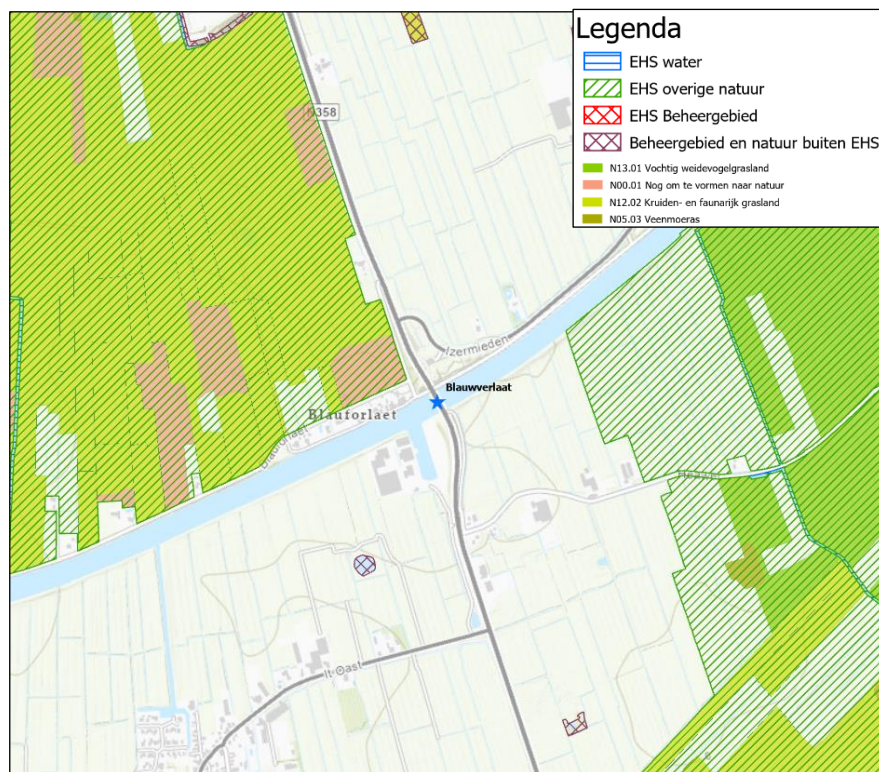
Mogelijke effecten op de EHS en bijbehorende natuurbeheertypen ten gevolge van de werkzaamheden worden beschouwd in hoofdstuk 5.

Natuurtoets

Ten behoeve van aanleg van beschermipalen en vervangen van geleidewerken op 4 locaties in de hoofdvaarweg Lemmer-
projectnummer 463688
14 april 2021 revisie 0A
Rijkswaterstaat

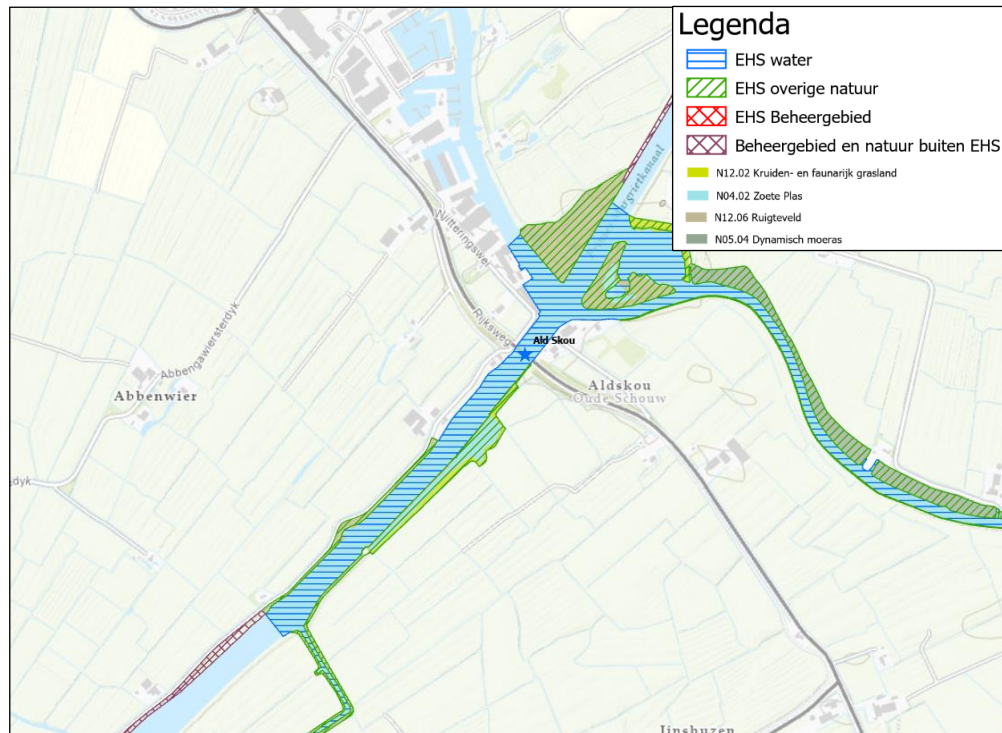
Figuur 4.6: Overzicht van de ligging van de EHS-gebieden ten opzichte van werklocaties. Bron data: Website provincie Fryslân, 2021. Bron achtergrond: Topo RD, ESRI Nederland, Community Map Contributors.

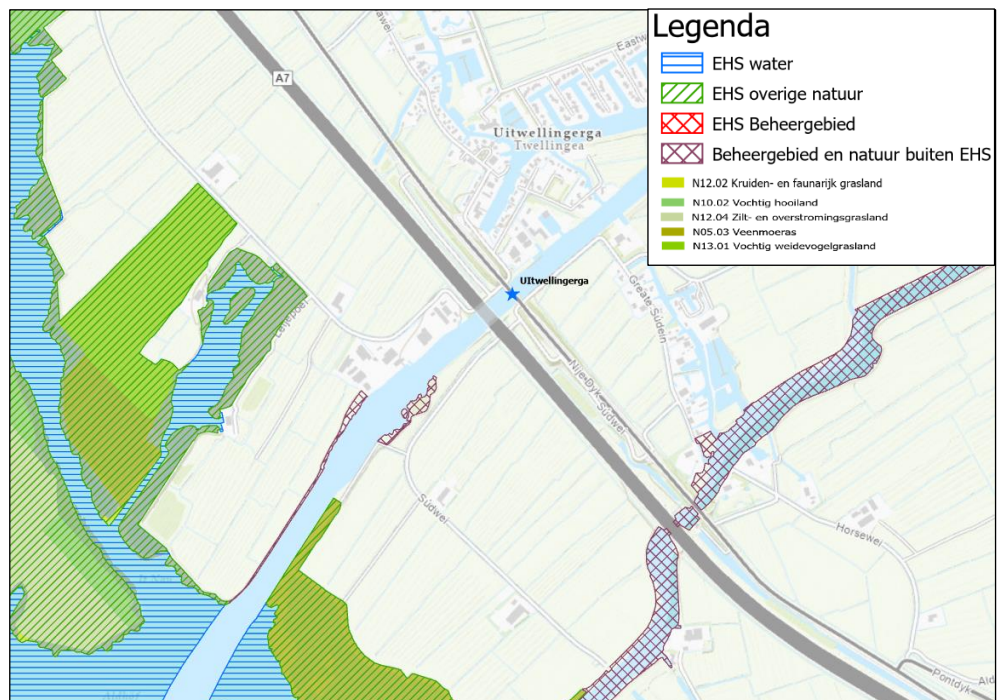
Figuur 4.7: Natuurbeheertypen en EHS-gebieden in omgeving van werklocatie Blauwverlaat. Bron data: Provincie Fryslân, 2021. Bron achtergrond: Topo RD, ESRI Nederland, Community Map Contributors.

Natuurtoets

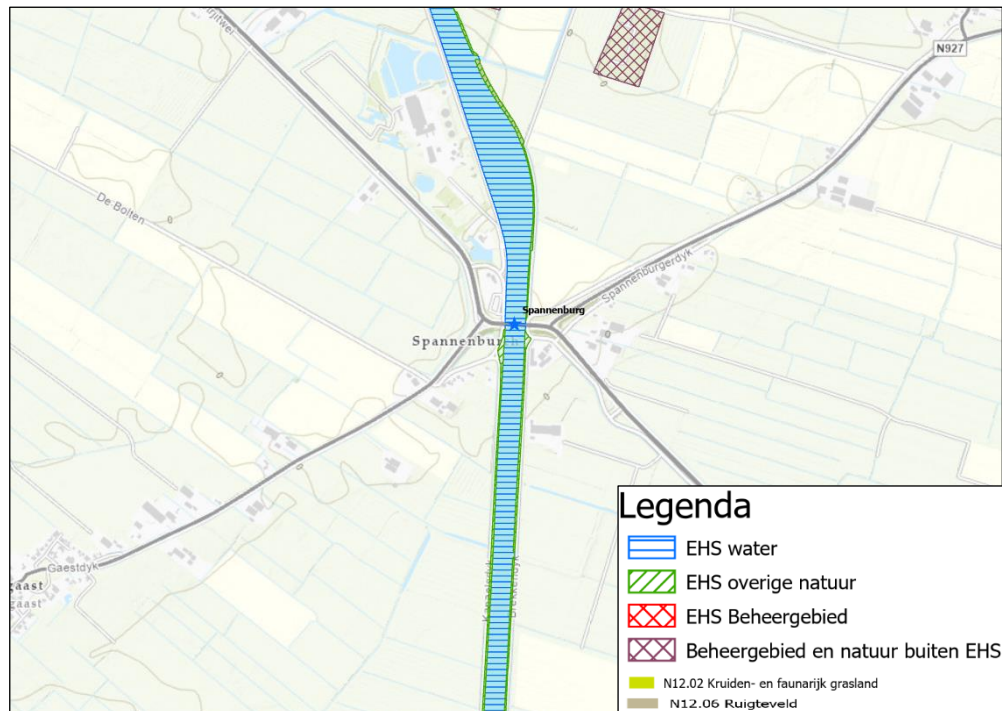
Ten behoeve van aanleg van beschermipalen en vervangen van geleidewerken op 4 locaties in de hoofdvaarweg Lemmer-
projectnummer 463688
14 april 2021 revisie 0A
Rijkswaterstaat

Figuur 4.8: Natuurbeheertypen en EHS in omgeving van werklocatie Ald Skou. Bron data: Provincie Fryslân, 2021. Bron achtergrond: Topo RD, ESRI Nederland, Community Map Contributors.

Figuur 4.9: Natuurbeheertypen en EHS in omgeving van werklocatie Ultwellingerga. Bron data: Provincie Fryslân, 2021. Bron achtergrond: Topo RD, ESRI Nederland, Community Map Contributors.

Figuur 4.10: Natuurbeheertypen en EHS in omgeving van werklocatie Spannenburg. Bron data: Provincie Fryslân, 2021. Bron achtergrond: Topo RD, ESRI Nederland, Community Map Contributors.

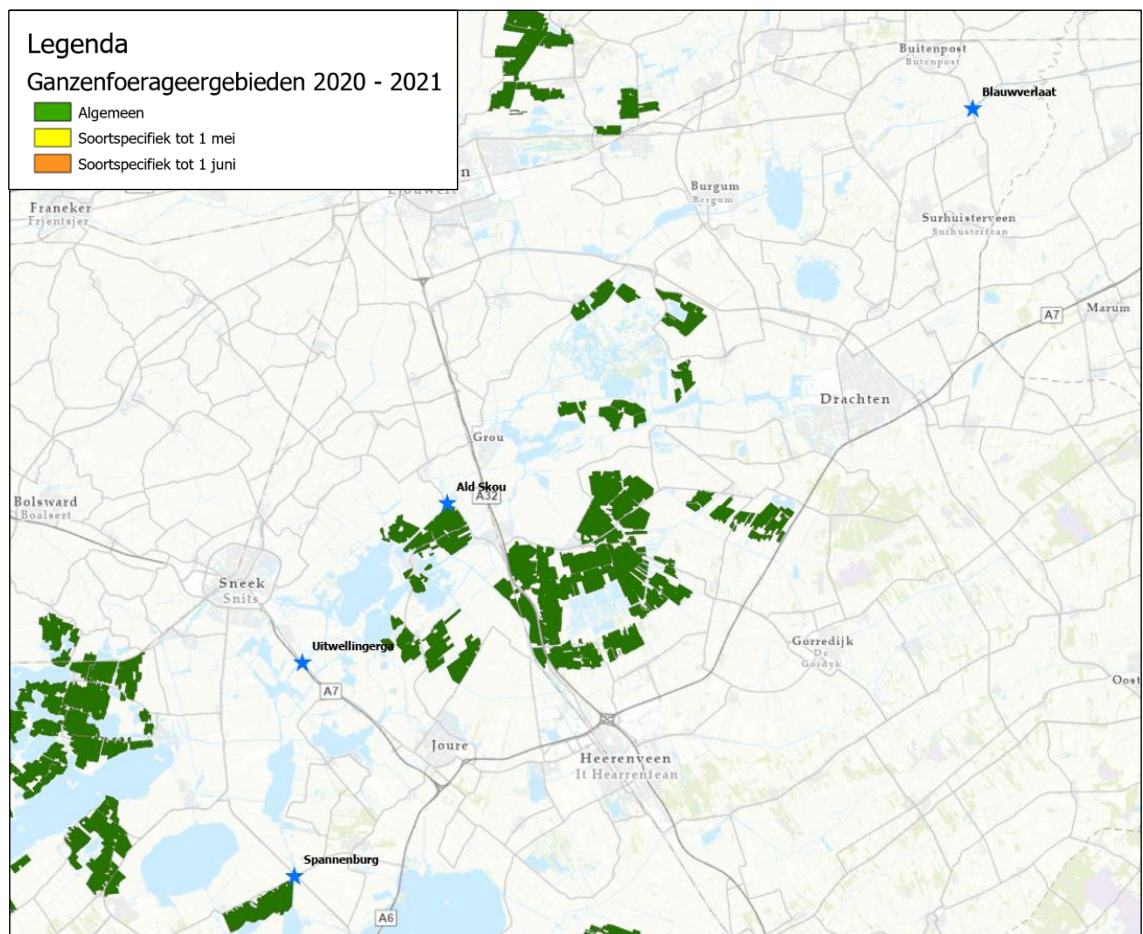
Ganzenfoerageergebied

De werklocaties zijn niet gelegen binnen de begrenzing van ganzenfoerageergebied. De ligging van de ganzenfoerageergebieden in de omgeving van de werklocaties is weergegeven in figuur 4.11. Alle ganzenfoerageergebieden betreffen algemene foerageergebieden voor alle soorten ganzen. Het dichtstbijzijnde ganzenfoerageergebied is gelegen op circa 50 m ten zuiden van werklocatie 'Ald Skou' (zie figuur 4.12). Een tweede ganzenfoerageergebied ligt op circa 100 m ten zuiden van werklocatie 'Spannenbrug' (zie figuur 4.13). Andere ganzenfoerageergebieden liggen op meer dan 5 km afstand van de werklocaties.

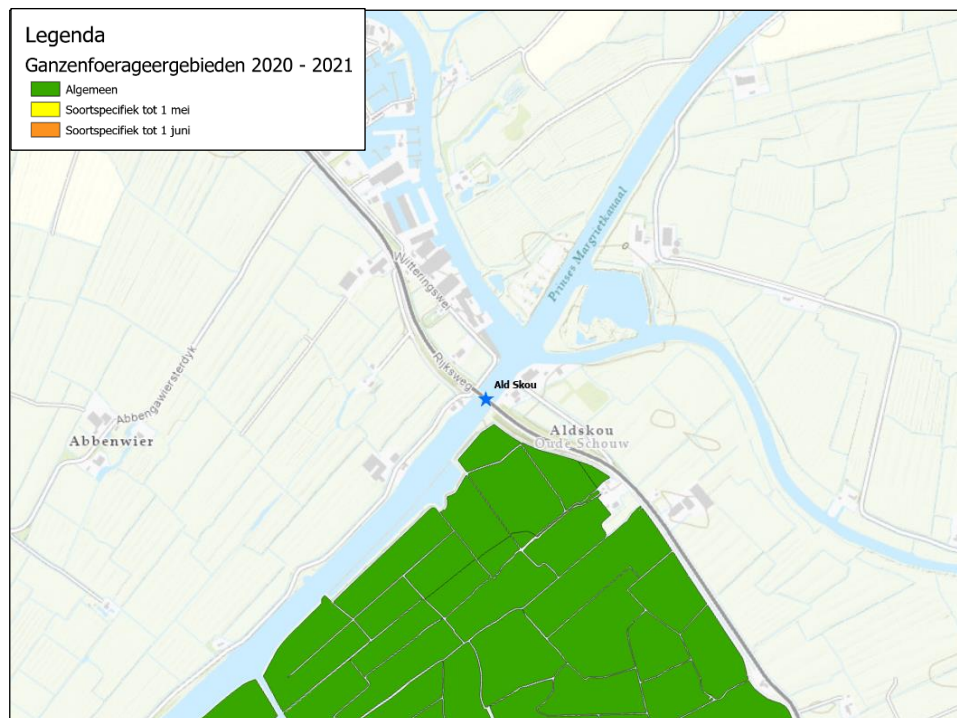
Mogelijke effecten op de ganzenfoerageergebieden ten gevolge van de werkzaamheden worden beschouwd in hoofdstuk 5.

Natuurtoets

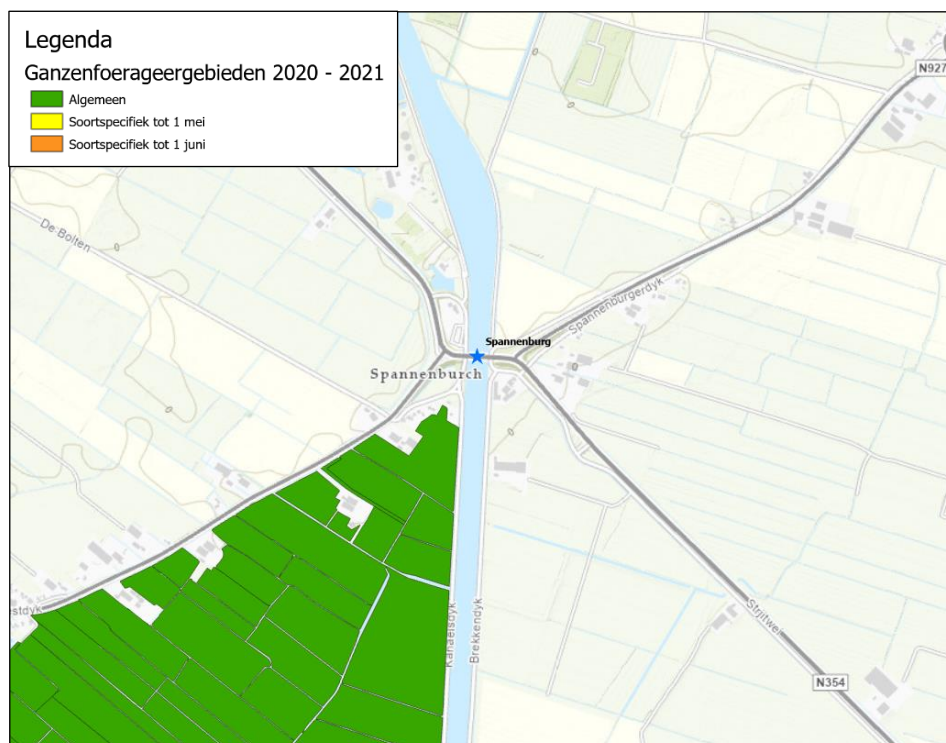
Ten behoeve van aanleg van beschermipalen en vervangen van geleidewerken op 4 locaties in de hoofdvaarweg Lemmer-
projectnummer 463688
14 april 2021 revisie 0A
Rijkswaterstaat

Figuur 4.11: Ligging ganzenfoerageergebieden ten opzichte van werklocaties. Bron data: Website provincie Fryslân, 2021. Bron achtergrond: Topo RD, ESRI Nederland, Community Map Contributors.

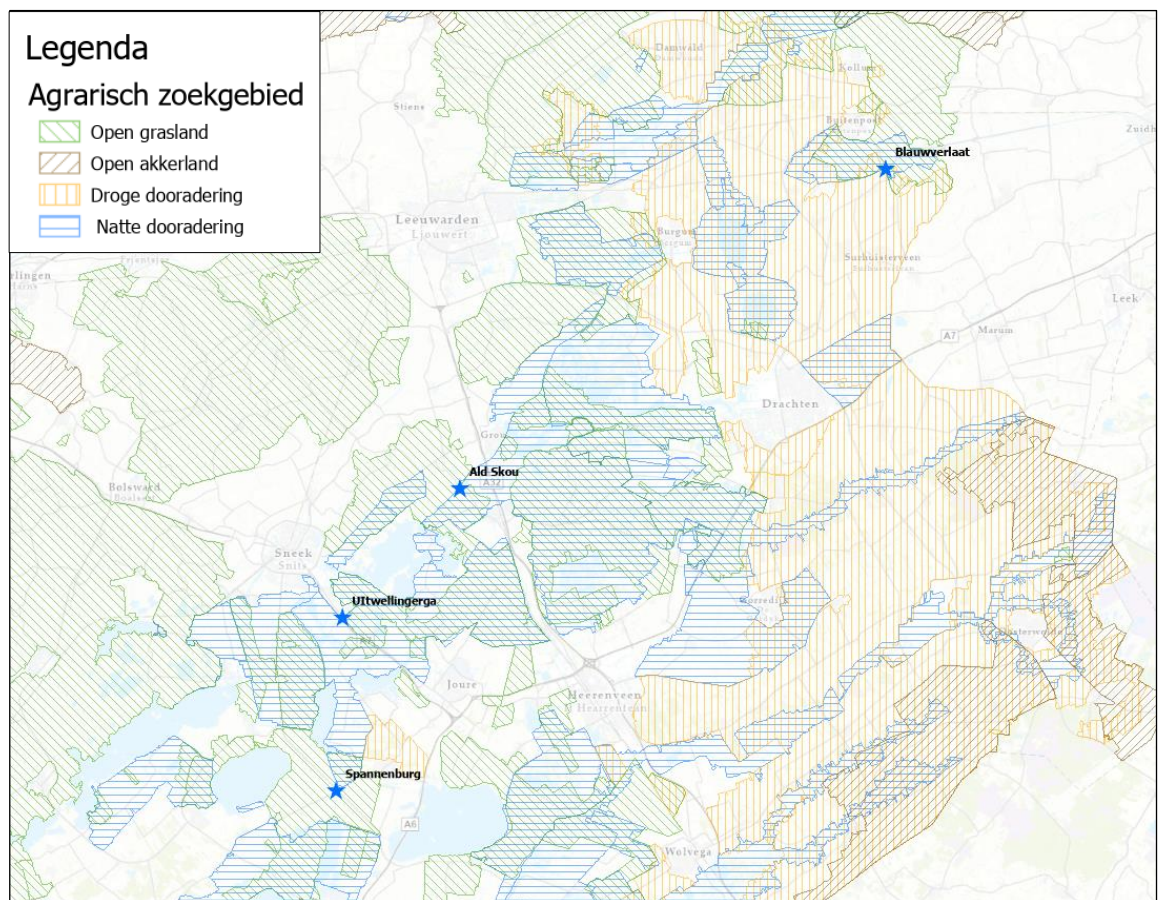
Figuur 4.12: Ligging ganzenfoeragegebied nabij werklocatie Ald Skou. Bron data: Website provincie Fryslân, 2021. Bron achtergrond: Topo RD, ESRI Nederland, Community Map Contributors.

Figuur 4.13: Ligging ganzenfoeragegebied nabij werklocatie Spannenburg. Bron data: Website provincie Fryslân, 2021. Bron achtergrond: Topo RD, ESRI Nederland, Community Map Contributors.

Agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb)

In de omgeving van de werklocaties zijn gebieden aangewezen waarin mogelijk sprake is van natuurbeheer in het kader van ANLb. De ligging van deze gebieden is weergegeven in figuur 4.14. Binnen de begrenzing van deze zogenaamde zoekgebieden kunnen agrariërs subsidie aanvragen voor natuurbeheer op percelen. Alle werklocaties zijn gelegen binnen het zoekgebied 'water'. Dit zoekgebied omvat nagenoeg al het oppervlaktewater binnen agrarische gebied in de provincie Fryslân. De werklocaties 'Blauwverlaat', 'Ald Skou' en 'Uitwellingerga' zijn daarnaast gelegen binnen de begrenzing van het zoekgebied voor 'natte dooradering'. Verder zijn werklocaties 'Blauwverlaat', 'Uitwellingerga' en 'Spannenburg' ook gelegen binnen zoekgebied voor 'open grasland'. Tenslotte ligt werklocatie 'Blauwverlaat' binnen het zoekgebied voor 'droge dooradering'. In hoofdstuk 5 worden mogelijke effecten op het ANLb door de werkzaamheden beschouwd.

Figuur 4.14: Ligging zoekgebieden voor het ANLb conform natuurbeheerplan. Bron data: provincie Fryslân, 2021. Bron achtergrond: Topo RD, ESRI Nederland, Community Map Contributors.

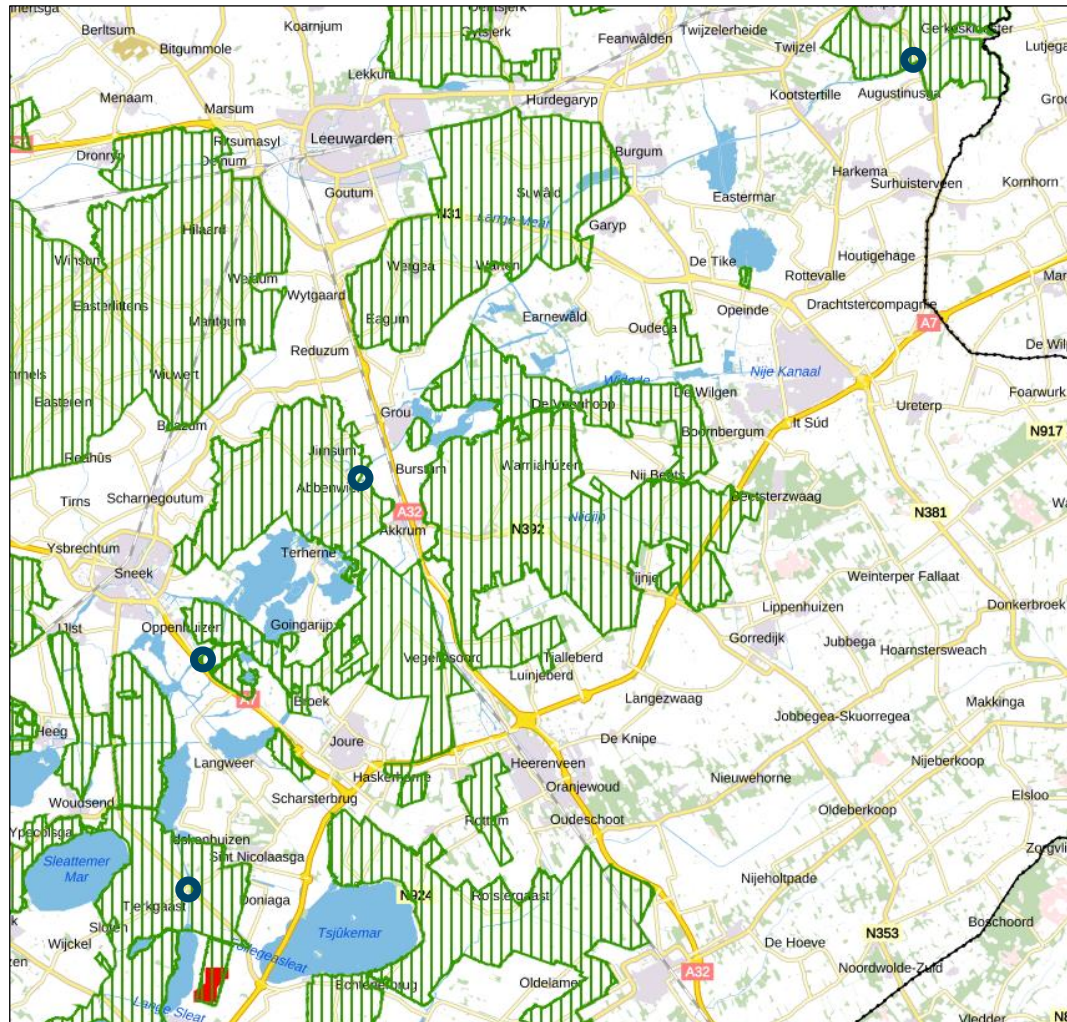
Weidevogelkansgebieden en weidevogelparels

Conform de 'Verordening Romte' van de provincie Fryslân (2014) en de 'weidevogelnota Fryslân' (2014-2020) zijn werklocaties 'Blauwverlaat', 'Ald Skou' en 'Spannenburg' gelegen binnen de begrenzing van weidevogelkansgebieden. Er zijn geen weidevogelparels (gebieden met meer dan 25 broedparen van Grutto) aanwezig in de omgeving van de werklocaties. De ligging van de weidevogelkansgebieden ten opzichte van de werklocaties is weergegeven in figuur 4.15.

Natuurtoets

Ten behoeve van aanleg van beschermipalen en vervangen van geleidewerken op 4 locaties in de hoofdvaarweg Lemmer-
projectnummer 463688
14 april 2021 revisie 0A
Rijkswaterstaat

In hoofdstuk 5 worden mogelijke effecten van de werkzaamheden op weidevogelkansgebieden beschouwd.

Figuur 4.15: Ligging weidevogelkansgebieden ten opzichte van de werklocaties (omcirkeld). Bron data: Website ruimtelijke plannen, 2021.

5 Toetsing

In [paragraaf 5.1](#) is de effectbepaling van het project gegeven. In [paragraaf 5.2](#) worden de werkzaamheden getoetst aan de soortenbescherming (Wnb). Indien vervolgstappen aan de orde zijn, is dit aangeven in een tekstkader. In [paragraaf 5.3](#) wordt het project getoetst aan het beschermingsregime van het NNN-gebied en de Wet natuurbescherming (Wnb).

5.1 Effectbepaling project

De volgende biotopen worden beïnvloed door het voornemen:

- Door het intrillen van de buispalen en geleidewerken worden trillingen gevormd in de waterkolom van het Prinses Magriet Kanaal welke verstoring op natuurwaarden (zoals vissen) kunnen veroorzaken;
- Door het geluid veroorzaakt door het intrillen van de buispalen en geleidewerken kan verstoring van natuurwaarden (zoals broedvogels) in de omgeving optreden;
- Door het gebruik van een ponton met kraan wordt een klein deel van het kanaal geblokkeerd wat invloed kan hebben op natuurwaarden (zoals de mogelijk vliegroute van vleermuizen).

5.2 Toetsing effect op beschermde soorten

Uit het terreinbezoek is gebleken dat de werklocaties potentieel geschikt biotoop bieden jaarrond beschermde broedvogels (huismus), algemene broedvogels, vleermuizen en een migratieroute voor otter en bever. Om deze redenen is er enkel op deze soortgroepen een potentieel effect aan de orde. De onderstaande effectbeoordeling richt zich alleen op deze soortgroepen. Overige beschermde soorten zijn uitgesloten en ondervinden geen effect van het voornemen.

5.2.1 Broedvogels

Jaarrond beschermde broedvogels

Nesten van broedvogels waarvan het nest jaarrond bescherming geniet, zijn het gehele jaar (ook buiten het broedseizoen) beschermd en bij verwijdering of aantasting van de broedplaats dient derhalve altijd ontheffing te worden aangevraagd.

Huismus

Uitsluitend op de werklocatie 'Ald Skou' kunnen mogelijk broedplaatsen van de huismus aanwezig zijn bij een woning op circa 40 m afstand van de werklocatie waar de buispalen worden ingetrild. De nesten zullen als gevolg van de werkzaamheden niet worden aangetast of verwijderd. Hierdoor is enkel verstoring relevant, indien blijkt dat huismussen aanwezig zijn.

Verstoring door de werkzaamheden zal voornamelijk worden veroorzaakt door geluid en trillingen. Op basis van het trillingsonderzoek van Antea Group (2021) wordt geconcludeerd dat er geen sprake is van trillingsschade aan de bruggen. Het berekende risico op schade aan de brug is namelijk minder dan 1%. Redelijkerwijs wordt daarom ook verwacht dat geen verstoring van trillingen optreedt op aanwezige broedvogels in of bij de bruggen, temeer omdat langrijdende auto's over het brugdek al zorgen voor relatief veel trillingen.

Om een indruk te krijgen van de mate van geluidsverstoring op huismussen bij werklocatie 'Ald Skou' zijn de geluidsdrukniveau's in dB(A) door de werkzaamheden vergeleken met de achtergrondverstoring bij de woning door de weg.

Hiervoor zijn gegevens geraadpleegd van de website van 'kenniscentrum InfoMill', onderdeel van Rijkswaterstaat. Deze waarden zijn bepaald o.b.v. praktijkmetingen en betreffen gemiddelde waarden. Uit de gegevens blijkt dat het intrillen van buispalen op een afstand van 40 m circa 75 à 80 dB(A) bedraagt.

Dit geluidsdrukniveau is vergeleken met de achtergrondverstoring van de weg. Het gemiddelde geluidsdrukniveau van de weg is bepaald op basis van de L_{den} geluidskaart uit de 'Atlas voor de Leefomgeving' van de Rijksoverheid. Het gemiddelde geluidsdrukniveau van de weg nabij werklocatie 'Ald Skou' bedraagt 66 à 70 dB(A). De weg is gelegen op circa 40 m van de woning. Bij de woning resulteert dat in een geluidsdrukniveau ten gevolge van de weg van circa 70 – ($\sqrt{40}) * 3 \text{ dB} = 51 \text{ dB(A)}$). Dit is een wezenlijk verschil (toename van 29%) met de geluidsverstoring veroorzaakt door de werkzaamheden. Verstoring van huismussen bij de woning is op basis van deze geluidsverstoring niet op voorhand uitgesloten ten gevolge van de werkzaamheden.

Geadviseerd wordt daarom om de werkzaamheden uit te voeren buiten het broedseizoen (circa maart t/m juli). Indien dit niet mogelijk is wordt geadviseerd nader onderzoek naar aanwezigheid van broedende huismussen bij deze woning te verrichten. Daarbij wordt aanbevolen nader onderzoek te verrichten naar de aanwezigheid van broedende huismussen op de locatie "Ald Skou".

Wanneer huismus niet aanwezig is kunnen de werkzaamheden vanuit het oogpunt van jaarrond beschermde broedvogels doorgang vinden. Hierbij valt op te merken dat tevens algemene broedvogels op de locaties niet kunnen worden uitgesloten (zie hieronder bij kopje 'Algemene broedvogels'). Een andere optie is het verrichten van een ecologische vrijgave van het werkgebied voorafgaand aan de werkzaamheden. Hierbij bestaat echter het risico dat de werkzaamheden uitgesteld dienen te worden indien er toch broedende vogels worden geconstateerd.

Algemene broedvogels

Alle in gebruik zijnde nesten van vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming (artikel 3.1). Met de meeste broedvogels kan echter in het algemeen relatief eenvoudig rekening worden gehouden door werkzaamheden niet uit te voeren in de broedtijd (circa maart tot en met juli²) en indien concrete broedgevallen aanwezig zijn. Op deze wijze zijn geen belemmeringen vanuit de Wet Natuurbescherming aan de orde.

Op alle werklocaties kan sprake zijn van algemene broedvogels, met name bij of in de bruggen. Ook in de wijdere omgeving van de werklocaties kunnen algemene broedvogels voorkomen, zoals in struweel langs de weg.

Om een indruk te krijgen van verstoring door geluid ten gevolge van de werkzaamheden ten opzichte van de achtergrondverstoring door de weg is ook voor algemene broedvogels een indicatieve geluidsdruknieauberekening uitgevoerd.

² Voor het broedseizoen wordt in het kader van de wet geen standaardperiode gehanteerd. Het broedseizoen is afhankelijk van klimatologische omstandigheden; dit houdt in dat het seizoen eerder dan wel later van start kan gaan en eerder dan wel later kan eindigen. Van belang is of er broedgevallen aanwezig zijn.

In onderstaande tabel is deze vergelijking uitgewerkt per werklocatie. Uitgangspunt voor alle werklocaties is dat het intrillen van de buispalen op gemiddeld 15 m van de weg plaatsvindt. Dit geeft een gemiddeld geluidsdrukkniveau van circa $\sqrt{15} \cdot 6 \text{ dB} = 96 \text{ dB(A)}$.

Tabel 5.1 Indicatieve waarden geluidsdrukkniveau's ter plaatse van werklocaties.

Werklocatie	L _{wr} werkzaamheden (dB(A)) ¹	L _{den} weg (dB(A))
Blauwverlaat	96	>71
Ald Skou		65-70
Uitwellingerga		>71
Spannenburg		61-65

¹ Op gemiddeld 15 m van de bruggen

Uit de indicatieve berekeningen blijkt dat het geluidsdrukkniveau ten gevolge van de werkzaamheden met circa 27% à 37% toeneemt. Gezien deze relatieve toename door de werkzaamheden ten opzichte van de achtergrondverstoring kan niet worden uitgesloten dat verstoring van algemene broedvogels door de werkzaamheden optreedt. Daarom wordt geadviseerd de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren.

Een andere mogelijkheid is het vooraf ongeschikt maken van de bruggen en het struweel in de omgeving van de werklocaties voor algemene broedvogels. Dit dient voorafgaand aan het broedseizoen te worden uitgevoerd. Deze maatregel mag echter niet in strijd zijn met andere beschermde natuurwaarden of soorten, zoals eventuele vleermuisverblijfplaatsen in de bruggen. Derhalve is van belang dat deze maatregelen door een ter zake kundig ecooloog worden begeleid en gecontroleerd.

Een derde mogelijkheid is het starten van de werkzaamheden voorafgaand aan het broedseizoen en te vervolgen in het broedseizoen, zodat eventuele algemene broedvogels worden geweerd van de werklocaties. Dat laatste is echter niet mogelijk indien tevens jaarrond beschermde nesten op de locaties aanwezig blijven.

5.2.2 Zoogdieren

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (artikel 3.5)

Vleermuizen

Verblijfplaatsen

In de bruggen op alle werklocaties kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn achter kieren en openingen. Van vernietiging of aantasting van verblijfplaatsen door de werkzaamheden is geen sprake. Derhalve is enkel verstoring van verblijfplaatsen mogelijk relevant.

Verstoring van deze verblijfplaatsen kan mogelijk plaatsvinden door geluid, licht en/of trilling. Uit diverse onderzoeken, bijvoorbeeld op festivalterreinen, is echter gebleken dat vleermuizen niet tot nauwelijks gevoelig zijn voor verstoring door (hard) geluid (Tauw, 2017). Redelijkerwijs wordt daarom verwacht dat verstoring door geluid van de werkzaamheden op vleermuisverblijven niet aan de orde is. Voor verstoring door trillingen geldt een vergelijkbare argumentatie als voor (algemene) broedvogels. Ter plaatse van de brug zijn geen wezenlijke trillingen ten gevolge van de werkzaamheden te verwachten (zie tevens trillingsonderzoek Antea Group 2021). Bovendien zorgt het langsrijdende verkeer reeds voor achtergrondtrillingen waardoor naar verwachting

gewenning is opgetreden. Verstoring van vleermuisverblijven door trillingen is derhalve ook niet aan de orde.

De derde verstoringfactor voor vleermuizen is licht. Als gevolg van de werkzaamheden kan, indien na zonsondergang of voor zonsopgang wordt gewerkt binnen het actieve seizoen van vleermuizen (circa 15 april t/m 15 oktober), mogelijk lichtverstoring optreden door gebruik van kunstlicht/bouwlampen. Vleermuizen zijn gevoelig voor hoge mate van lichtintensiteit. Als gevolg van aanschijnen van verblijfplaatsen worden deze ongeschikt of zullen vleermuizen hun verblijfplaats mijden. Een dergelijk effect is in strijd met de Wet natuurbescherming. Om effecten van lichtuitstraling te vermijden wordt geadviseerd om verlichting van de brug te voorkomen door lampen van de brug weg te draaien. Bij voorkeur wordt er bij het plaatsen van kunstmatige lichtbronnen gekozen voor amberkleurige verlichting.

Wanneer bovenstaande werkwijze toegepast wordt, zijn er ten aanzien van vleermuisverblijfplaatsen in de bruggen geen belemmeringen ten aanzien van de Wet natuurbescherming. Negatieve effecten ten gevolge van de werkzaamheden op vleermuisverblijven kunnen dan worden uitgesloten. Indien niet volgens bovenstaande kan worden gewerkt en werkzaamheden binnen het actieve seizoen van vleermuizen plaats vinden, is mogelijk nader onderzoek naar aanwezigheid van vleermuisverblijfplaatsen op een of meerdere locaties noodzakelijk.

Vliegroutes

Het Prinses Margrietkanaal op de werklocaties maakt mogelijk onderdeel uit van een (essentiële) vliegroute voor vleermuizen.

Er worden geen substantiële, permanente wijzigingen aangebracht aan de structuur, breedte of vorm van de watergang. Van permanente effecten op eventuele vliegroutes is derhalve geen sprake. Wanneer de werkzaamheden worden uitgevoerd buiten het actieve seizoen van vleermuizen en/of bij de werkzaamheden geen gebruik wordt gemaakt van kunstmatige verlichting en de watergang niet volledig geblokkeerd wordt, blijft de vliegroute geschikt/intact. Indien dit het geval is, kunnen negatieve effecten op vliegroutes van vleermuizen worden uitgesloten.

Indien in het actieve seizoen van vleermuizen na zonsondergang of voor zonsopgang werkzaamheden worden uitgevoerd en gebruik wordt gemaakt van kunstmatige verlichting, kunnen mogelijk negatieve effecten optreden. Door de verlichting te centreren op één locatie en niet de gehele watergang Prinses Margrietkanaal aan te schijnen, blijven enkele delen van de watergang geschikt als vliegroute (lichtluwte). Doordat de werkzaamheden tijdelijk van aard zijn en slechts tijdelijk een klein deel van het kanaal geblokkeerd zal zijn door het ponton ten behoeve van het intrillen van de buispalen zal een substantieel deel van het kanaal open blijven. Daarmee kan in alle redelijkheid worden gesteld dat het voorgenomen project weinig of geen invloed zal hebben op de vleermuisactiviteiten rondom de werklocaties.

Het bovenstaande in ogenschouw nemende zijn overtredingen van de verbodsbepalingen uit de Habitatrichtlijn uitgesloten. Wanneer gewerkt wordt volgens de genoemde voorwaarden zijn er wat betreft vleermuizen geen belemmeringen ten aanzien van de Wet Natuurbescherming. Indien niet volgens bovengenoemde werkwijze kan worden gewerkt, is nader onderzoek naar de aanwezigheid van vliegroutes van vleermuizen noodzakelijk.

5.2.3 Otter en Bever

Het Prinses Margrietkanaal wordt mogelijk gebruikt als migratieroute door de bever (werklocatie Spannenburg) en de otter (alle werklocaties). Geschikt leefgebied is op de werklocaties zelf niet aanwezig, maar mogelijk wel in de omgeving ervan.

Gedurende de werkzaamheden wordt slechts een beperkt deel van de watergang geblokkeerd en/of verlicht. Het overgrote deel van het kanaal blijft intact. Hierdoor kan redelijkerwijs worden aangenomen dat de werkzaamheden geen belemmering vormen voor migrerende otters en of bevers die gebruik maken van het kanaal. Negatieve effecten zijn derhalve uitgesloten.

5.3 Effecten op beschermde gebieden

5.3.1 Effecten op Natura 2000

Vanwege de ligging van de werklocaties ten opzichte van de Natura 2000-gebieden zijn alle storingsfactoren uitgesloten met uitzondering van vermesting en verzuring als gevolg van stikstofdepositie. Dit kan namelijk plaatsvinden over aanzienlijke afstanden. Geadviseerd wordt een AERIUS berekening uit te voeren en aan de hand van de resultaten te bepalen of nadere stappen (zoals het opstellen van een ecologische voortoets) noodzakelijk zijn.

5.3.2 Effecten op de EHS

Voor een EHS-gebied (NNN) geldt dat de wezenlijke waarden en kenmerken van dat gebied niet mogen worden aangetast. Als ecologische (wezenlijke) waarden en kenmerken van een EHS-gebied gelden de omvang, de verbindende functie en de kwaliteit in de vorm van de natuurbeheertypen zoals vastgelegd op de beheertypenkaart en de ambitiekaart van het natuurbeheerplan van de provincie Fryslân.

Twee werklocaties bevinden zich binnen de begrenzing van het EHS. Het gaat om werklocaties 'Ald Skou' en 'Spannenburg'. De werklocaties zijn gelegen in het beheertype zoete plas (N4.02). Conform de website van BIJ12 kent dit beheertype een aantal kwaliteitselementen met betrekking tot structuur, kwalificerende soorten, hydrologische kenmerken, chemie, doorzicht waterkolom en ruimtelijke condities. In dit hoofdstuk worden de werkzaamheden getoetst aan de bovengenoemde kwaliteitselementen van het beheertype om te kunnen beoordelen of er sprake is van wezenlijke effecten op het EHS-gebied.

Structuurelementen

Effecten van de werkzaamheden op kwalificerende structuurelementen van het beheertype 'zoete plas' zoals natuurlijke oever, verlandingsvegetatie en aanwezigheid en bedekking met waterplanten zijn niet aan de orde, aangezien deze elementen niet aanwezig zijn op de werklocaties.

Kwalificerende soorten

Ter plaatse van de werklocaties zijn geen waterplanten aangetroffen. Deze worden ook niet verwacht gezien de grote diepte en het troebele karakter van het kanaal. Effecten door de werkzaamheden op waterplanten zijn uitgesloten. Wel komen waarschijnlijk kwalificerende vissoorten voor op de werklocaties. Het gaat naar verwachting om soorten als paling, riviergrondel, ruisvoorn, snoek, tiendoornige stekelbaars en zeelt. Ook komen mogelijk kwalificerende libellensoorten voor op de werklocaties, zoals de paardenbijter. Effecten op kwalificerende libellensoorten kunnen echter worden uitgesloten aangezien insecten nauwelijks gevoelig zijn voor verstoring door werkzaamheden ten gevolge van geluid en trillingen.

Door het werk is mogelijk wel sprake van tijdelijke verstoring door trillingen in de waterkolom op vissen. Echter kunnen aanwezige dieren eenvoudig wegzwemmen van de werklocaties gezien het zeer beperkte ruimtebeslag veroorzaakt door de werkzaamheden. In de omgeving van de werkzaamheden is ruim voldoende vergelijkbaar leefgebied waar de dieren gebruik van kunnen maken. Na afloop van de werkzaamheden is ook de werklocatie weer beschikbaar voor de vissen en kunnen aanwezige dieren er weer gebruik van maken.

Verder zorgen passerende vrachtschepen in het kanaal reeds voor achtergrondverstoring van de waterkolom, waardoor vissen (deels) gewend zullen zijn aan verstoring door golfslag en trilling in de waterkolom.

Op basis van bovenstaande argumenten kan worden gesteld dat de werkzaamheden geen wezenlijk effect zullen hebben op de kwalificerende soorten behorende tot het beheertype 'zoete plas'.

Milieu en watercondities

De werkzaamheden hebben geen effect op milieu- en watercondities waaronder kwel/wegzijing, aanvoer van water, afvoer van water en de waterstand. De werkzaamheden zijn namelijk te kleinschalig om dergelijk grootschalig processen veroorzaakt door het kanaal te kunnen beïnvloeden.

Chemie en doorzicht

De werkzaamheden hebben geen wezenlijke invloed op de chemische parameters van het kanaal (zoals pH, fosfaat en nitraat concentraties) en andere abiotische omstandigheden (zoals doorzicht). Eventuele veranderingen in deze abiotische parameters zullen zeer tijdelijk en plaatselijk zijn. Door verdunning van stoffen ten gevolge van de grote hoeveelheid water in het kanaal wordt een eventueel effect tevens teniet gedaan.

Ruimtelijke condities

De werkzaamheden hebben geen effect op ruimtelijke condities behorende tot het natuurbeheertype 'zoete plas', mate van isolatie van het natuurbeheertype en de inrichting tussen de wateren. Er vindt namelijk geen aantasting plaats wat betreft de omvang van het beheertype en de landschappelijke elementen in de omgeving ervan.

Op basis van bovenstaande analyse kan worden geconcludeerd dat de werkzaamheden geen negatieve effecten zullen hebben op de omvang, de verbindende functie en de kwaliteit van het natuurbeheertype 'zoet plas' en daarmee ook het EHS-gebied.

5.3.3 Effecten op ganzenfoerageergebied

De werklocaties zijn niet gelegen binnen de begrenzing van ganzenfoerageergebied. Binnen 100 m van de werklocaties zijn wel enkele ganzenfoeragegebieden aanwezig. Het gaat daarbij om werklocaties 'Ald Skou' en 'Spannenburg'. Door de kleinschaligheid en tijdelijkheid van de werkzaamheden en de ligging van de werklocaties in het kanaal worden echter geen effecten verwacht. Bovendien is ook hierbij sprake van afscheidende elementen (zoals bomen en gebouwen) en achtergrondverstoring (door scheepvaart en wegverkeer) waardoor eventuele verstoring op ganzenfoeragegebieden in de omgeving kan worden uitgesloten.

5.3.4 Effecten op Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb)

De werklocaties zijn gelegen binnen de begrenzing van de zoekgebieden van het Agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb). Aangezien de werklocaties in het Prinses Margrietkanaal zijn gelegen zijn de zoekgebieden voor 'droge dooradering' en 'open grasland' naar verwachting niet relevant voor onderhavige werkzaamheden (Natuurbeheerplan Fryslân, 2021).

Daarnaast maken de werklocaties naar alle waarschijnlijkheid geen deel uit van de "natte dooradering" en/of "zoekgebied water" ondanks dat het kanaal wel binnen de zoekgebieden ligt. De werklocaties liggen namelijk midden in het kanaal buiten agrarisch gebied. Gezien de kleinschaligheid en tijdelijkheid van de werkzaamheden, aanwezige achtergrondverstoring en/of

afscheidende elementen (zoals gebouwen en bomen) zijn er bovendien geen effecten op omliggende gebieden behorende tot het ANLb te verwachten. Geconcludeerd wordt dat er geen negatieve effecten optreden op beheerdoelen of leefgebieden van het ANLb.

5.3.5 Weidevogelleefgebied

De werklocaties 'Blauwverlaat', 'Ald Skou' en 'Spannenburg' zijn gelegen binnen de begrenzing van het weidevogelleefgebied. De werkzaamheden vinden echter niet plaats in agrarisch gebied waar het leefgebied van de weidevogels verwacht wordt, maar in kanaal. Het kanaal vormt geen onderdeel van het leefgebied voor weidevogels. Gezien de afstand tot de omliggende weilanden waarin de weidevogels leven, de aanwezigheid van afscheidende elementen (zoals bomen en gebouwen), achtergrondverstoring en de kleinschaligheid en tijdelijkheid van de werkzaamheden worden geen effecten verwacht door de werkzaamheden.

6 Bronnen

Antea Group, 2020. Geleidewerken Hoofdvaarweg Lemmer-Delfzijl, trillingsonderzoek aanbrengen stalen buispalen (projectnr. 0463688.100).

Provincie Fryslân, 2018. Verordening Romte Fryslân 2014. Geraadpleegd van:
<https://www.ruimtelijkeplannen.nl/viewer/view#!/idn/NL.IMRO.9921.PVR2014FryslanGC-GC02/cs/170946.492/574166.094/479298.65156413533>

Provincie Fryslân, z.d. Weidevogelnota 2014-2020. Geraadpleegd van: <https://provinciale-begroting.frl/2021/wp-content/uploads/sites/7/2020/09/3-Weidevogelnota-2014-2020.pdf>

Rijkswaterstaat, z.d. Kenniscentrum Infomill. Afstandstabel van geluid van bouw- en sloopactiviteiten. Geraadpleegd van:
<https://www.infomil.nl/onderwerpen/geluid/funcities/bouwlawaai-0/virtuele-map/afstandstabel/>

Rijkswaterstaat, z.d. Atlas leefomgeving. Geraadpleegd van:
<https://www.atlasleefomgeving.nl/kaarten?config=3ef897de-127f-471a-959b-93b7597de188&gm-x=139586.4059902523&gm-y=475002.4393985733&gm-z=3&gm-b=1544180834512,true,1;1553244467280,true,0.76;>

Tauw, 2017. Vliegveld Twente: Vleermuizen en festivals. Geraadpleegd van:
https://www.enschede.nl/sites/default/files/Toelichting_Bijlagen%20toelichting_Bijlage%2059%20%20Vliegveld%20Twente_%20Vleermuizen%20en%20festivals.pdf

Overig:

www.provinciefryslan.nl

NDFF

www.ravon.nl

www.zoogdiervereniging.nl

www.BIJ12.nl

Bijlagen

Bijlage 1: Wettelijk kader - Wet natuurbescherming

Een van de doelen van de Wnb is de bescherming van inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden toegebracht aan beschermde soorten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij' – principe). Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk. Hieronder wordt uitgelegd welke verbodsbepalingen gelden, welke vrijstellingen er gelden en op welke gronden ontheffingen kunnen worden aangevraagd.

Verbodsbepalingen soortbescherming

In de Wnb is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die onder andere zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb. In het tekstkader van deze Bijlage (zie volgende pagina) staan de artikelen uitgeschreven. Het gaat om de volgende drie categorieën:

- soorten van de Vogelrichtlijn;
- soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief bijlage I en II uit Verdrag van Bern en bijlage I uit Verdrag van Bonn, met uitzondering van vogels;
- 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora'), oftewel de Nationale soorten.

Voor soorten vallend onder bovenstaande beschermingsregimes geldt dat ze in principe niet (opzettelijk) gedood en verstoord mogen worden, ook verblijfplaatsen mogen niet vernietigd worden. Bij Vogelrichtlijnsoorten is opgenomen dat verstoring is toegestaan indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende soort. Dit geldt echter niet voor Habitatrichtlijnsoorten, inclusief bijlage I en II Bern en bijlage I Bonn (zie Tabel A van deze Bijlage voor de vogelsoorten en Tabel B van deze bijlage voor een uiteenzetting van soorten niet zijnde vogels). Voor de 'andere soorten' geldt dat verstoring is toegestaan. Soorten die zijn opgenomen in bijlage A en B van de Wnb ('andere soorten') zijn opgenomen in tabel B en C van deze Bijlage.

Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming artikel 3.1, 3.5 en 3.10

Artikel 3.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Artikel 3.5 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, met uitzondering van de soorten, bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10 Beschermingsregime andere soorten

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
 - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
 - c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
 - d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
 - e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
 - f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
 - h. in het algemeen belang.
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Tabel A. Soorten die vallen onder artikel 3.5 (Habitatrichtlijn bijlage IV, Bern bijlage II, Bonn bijlage I).

Soortgroep	Nederlandse naam	Soortgroep	Nederlandse naam
Amfibieën	boomkikker	Zoogdieren <i>landzoogdieren</i>	hamster
	geelbuikvuurpad		otter
	heikikker		bever
	kamsalamander		hazelmuis
	knoflookpad		lynx
	rugstreeppad		noordse woelmuis
	vroedmeesterpad		wilde kat
	poelkikker		wolf
Dagvlinders	moerasparelmoervlinder	Zoogdieren <i>vleermuizen</i>	baardvleermuis
	apollovlinder		bechsteins vleermuis
	boszandoog		bosvleermuis
	donker pimperlblauwtje		brandts vleermuis
	grote vuurvlinder		franjestaart
	pimperlblauwtje		gewone grootoorvleermuis
	tijmblauwtje		grijze grootoorvleermuis
	zilverstreephooibeestje		grote hoefijzerneus
Haften	oeveraas		grote rosse vleermuis
Kevers	brede geelrandwaterroofkever		ingekorven vleermuis
	gestreepte waterroofkever		kleine dwergvleermuis
	juchtleerkever		kleine hoefijzerneus
	vermiljoenkever		laatvlieger
			meervleermuis
Libellen	mercurwaterjuffer		mopsvleermuis
	bronslibel		noordse vleermuis
	gaffellibel		rosse vleermuis
	gevlekte witsnuitlibel		ruige dwergvleermuis
	groene glazenmaker		tweekleurige vleermuis
	noordse winterjuffer		vale vleermuis
	oostelijke witsnuitlibel		watervleermuis
	rivierrombout		gewone dwergvleermuis
	sierlijke witsnuitlibel	Zoogdieren <i>zeezoogdieren</i>	walrus
Nachtvlinders	teunisbloempijlstaart		Bultrug, gewone vinvis
Reptielen	Dikkopschildpad, kemp's zee-schildpad, lederschildpad, soepschildpad		bruinvis dwergpotvis
	gladde slang		gestreepte dolfin
	muurhagedis		gewone dolfin
	zandhagedis		gewone spitsdolfijn
			grijze dolfin
Sporenplanten	geel schorpioenmos		kleine zwaardwalvis
	tonghaarmuts		narwal
	kleine vlotvaren		orka
Vissen	steur		tuimelaar
	houting		witflankdolfijn, witsnuitdolfijn
Weekdieren	bataafse stroommossel		noordse vinvis, potvis
	platte schijfhoren		butskop
Zaadplanten	liggende raket		dwergvinvis
	drijvende waterweegbree		griend, witte dolfin
	Groenknolorchis, zomerschroeforchis		spitsdolfijn van gray
	kruiend moerasscherm		

Tabel B. “Overige Soorten” onderdeel A behorend bij artikel 3.10, eerste lid, onderdeel a.

Soortgroep	Nederlandse naam	Soortgroep	Nederlandse naam
Amfibieën	Alpenwatersalamander	Vissen	Beekdonderpad
	Bruine kikker*		Beekprik
	Gewone pad*		Elrits
	Kleine watersalamander*		Europese rivierkreeft
	Meerkikker*		Gestippelde alver
	Middelste groene kikker*		Grote modderkruiper
	Vinpootsalamander		Kwabaal
	Vuursalamander		
Dagvlinders	Aardbeivlinder	Zoogdieren	Aardmuis*
	Bosparelmoervlinder		Boommarter
	Bruin dikkopje		Bosmuis*
	Bruine eikenpage		Bunzing**
	Donker pimperlblauwtje		Damhert
	Duinparelmoervlinder		Das
	Gentiaanblauwtje		Dwergmuis*
	Grote parelmoervlinder		Dwergspitsmuis*
	Grote vos		Edelhert
	Grote vuurvlinder		Eekhoorn
	Grote weerschijnvlinder		Egel*
	Iepenpage		Eikelmuis
	Kleine heivlinder		Gewone bosspitsmuis*
	Kleine ijsvogelvlinder		Gewone zeehond
	Kommavilinder		Grote bosmuis
	Pimperlblauwtje		Grijze zeehond
	Sleedoorpage		Haas*
	Spiegeldikkopje		Hermelijn**
	Veenbesblauwtje		Huisspitsmuis*
	Veenbesparelmoervlinder		Konijn*
	Veenhooibeestje		Molmuis
	Veldparelmoervlinder		Ondergrondse woelmuis*
Reptielen	Zilveren maan		Ree*
	Adder		Rosse woelmuis*
	Hazelworm		Steenmarter
	Levendbarende hagedis		Tweekleurige bosspitsmuis*
Libellen	Ringslang		Veldmuis*
	Beekkrombout		Veldspitsmuis*
	Bosbeekjuffer		Vos*
	Donkere waterjuffer		Waterspitsmuis
	Gevlekte glanslibel		Wezel**
	Gewone bronlibel		Wild zwijn
	Hoogveenglanslibel		Woelrat*
	Kempense heidelibel		Vliegend hert
	Speerwaterjuffer	Kevers	

Soorten met een asterisk (*) zijn opgenomen in provinciale vrijstellingen. Soorten met een dubbele asterisk (**) zijn in alle provincies, behalve Noord-Holland en Noord-Brabant, vrijgesteld. In Limburg is daarnaast de molmuis vrijgesteld, in Friesland de steenmarter en in Noord-Brabant het wild zwijn. Voor Limburg geldt dat in bepaalde perioden van het jaar de hazelworm, levendbarende hagedis, steenmarter en de eekhoorn vrijgesteld zijn.

Tabel C. “Overige Soorten” onderdeel B behorend bij artikel 3.10, eerste lid, onderdeel c.

Soortgroep	Nederlandse naam	Nederlandse naam	Nederlandse naam
Planten	Akkerboterbloem	Groensteel	Roggelelie
	Akkerdoornzaad	Groot spiegelklokje	Rood peperboompje
	Akkerogentroost	Grote bosaardbei	Rozenkransje
	Beklierde ogentroost	Grote leeuwenklauw	Ruw parelzaad
	Berggamander	Honingorchis	Scherpkruid
	Bergnachtorchis	Kalkboterbloem	Schubvaren
	Blaasvaren	Kalketrip	Schubzegge
	Blauw guichelheil	Karhuizeranjer	Smalle raai
	Bokkenorchis	Karwijselie	Spits havikskruid
	Bosboterbloem	Kleine ereprijs	Steenbraam
	Bosdravik	Kleine Schorseneer	Stijve wolfsmelk
	Brave hendrik	Kleine wolfsmelk	Stofzaad
	Brede wolfsmelk	Kluwenklokje	Tengere distel
	Breed wollegras	Knollathyrus	Tengere veldmuur
	Bruinrode wespenorchis	Knolspirea	Trosgamander
	Dennenorchis	Korensla	Veenbloembies
	Dreps	Kranskarwij	Vliegenorchis
	Echte gamander	Kruiptijm	Vroege ereprijs
	Franjementiaan	Lange zonnedaauw	Wilde averuit
	Geelgroene wespenorchis	Liggende ereprijs	Wilde ridderspoor
	Geploide vrouwenmantel	Moerasgamander	Wilde weit
	Getande veldsla	Muurbloem	Wolfskers
	Gevlekt zonneroosje	Naakte lathyrus	Zandwolfsmelk
	Glad biggenkruid	Naaldenkervel	Zinkviooltje
	Gladde zegge	Pijlscheefkalk	Zweedse kornoelje
	Groene nachtorchis		

Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is in artikel 1.11 de zorgplicht opgenomen. In het tekstkader hieronder staat het wetsartikel uitgeschreven.

Artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden geveegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

De zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren niet mogen worden uitgevoerd. Wanneer dergelijke handelingen toch uitgevoerd moeten worden, moeten maatregelen, voor zover dit in redelijkheid kan, worden genomen om de nadelige gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Vrijstellingen

Onder bepaalde voorwaarden geldt een algemene vrijstelling of een ontheffingsplicht van de verbodsbepalingen in de Wnb. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling of ontheffing hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het onderzoeksgebied en de provincie waarin de activiteit plaatsvindt. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

Provinciale Vrijstelling Nationale soorten ('andere soorten').

Met betrekking tot de 'andere soorten' zijn per provincie beleidsregels opgesteld waarin voor een deel van deze soorten vrijstelling is verleend. Het Rijk heeft ook een vrijstelling gemaakt voor projecten die vallen onder hun bevoegdheid (projecten van nationaal belang). Zoals ook te herleiden is uit de tabel (tabellen A en B), hangt het per provincie af welke soort is vrijgesteld van de verbodsbepalingen in artikel 3.10, ook de grond waarvoor een vrijstelling geldt kan ook variëren tussen provincies..

Indien de Nationale soorten niet zijn vrijgesteld en daarmee het voornemen de gestelde verboden in artikel 3.10 overtreedt, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin het voornemen plaatsvindt.

Ontheffingen

Indien een soort niet onder een vrijstelling valt of niet gewerkt kan worden volgens een gedragscode, dient er een ontheffing te worden aangevraagd. Deze moet ingediend worden bij het bevoegd gezag. Dit is de provincie waarin de activiteit plaatsvindt.

Een ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan drie criteria:

1. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
2. De activiteit leidt niet tot verslechtering van de staat van instandhouding; en
3. Er is sprake van een in de wet genoemd belang.

In tabel D worden de belangen waaronder een ontheffing kan worden aangevraagd, opgesomd. Let daarbij op dat er voor Nationale soorten ('andere soorten') meer ontheffingsgronden beschikbaar zijn dan voor de beschermde soorten onder artikel 3.1 en 3.5. Indien de activiteit bestaat uit een ruimtelijke inrichting of ontwikkeling zou alleen een ontheffing afgegeven kunnen worden voor Nationale soorten. Mochten desondanks soorten uit de Vogel- en/of Habitatrichtlijn, Bern en Bonn voorkomen bij ruimtelijke ontwikkelingen, dan kunnen mitigerende maatregelen worden opgesteld. Er kan dan voor de zekerheid een ontheffing worden aangevraagd om de mitigerende maatregelen goed te keuren.

Tabel D. Ontheffingsgronden waarop een ontheffing verleend mag worden per categorie (artikel 3.1, 3.5 en 3.10).

Ontheffingsgronden		Artikel 3.1	Artikel 3.5	Artikel 3.10
		Soorten van de Vogelrichtlijn	Soorten van de Habitatrichtlijn, Bonn & Bern	Andere soorten
1	Er bestaat geen andere bevredigende oplossing	X	X	X
2	Leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding	X	X	X
3	Opsomming van: volksgezondheid en openbare veiligheid	X	X	X
	veiligheid van luchtverkeer	X	Nee	X
	ter voorkoming van schade aan gewassen, vee, bossen, visserij	X	X	X
	ter bescherming van Flora en Fauna	X	X	X
	voor onderzoek, onderwijs, uitzetten en herinvoeren van soorten / teelt	X	X	X
	dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor milieuwezenlijke gunstige effecten	Nee	X	X
	ruimtelijke inrichting of ontwikkeling	Nee	Nee	X
	schade en overlast, ter beperking omvang populatie, ter bestrijding van lijden en ziekte, bestendig beheer en onderhoud, algemeen belang	Nee	Nee	3.10 2a-g

Procedure ontheffingsaanvraag

Voor Nationale soorten ('andere soorten') welke zijn opgenomen in de provinciale vrijstellingen geldt een vrijstelling. Dit betekent dat u geen ontheffing van de Wet natuurbescherming hoeft aan te vragen, maar u wel de zorgplicht moet nakomen. Voor Nationale soorten die niet zijn vrijgesteld, dient u een ontheffing beschermde soorten aan te vragen of te werken conform een gedragscode.

Voor soorten van de Vogel- en Habitatrichtlijn, Conventie van Bern en Conventie van Bonn geldt dat als u kunt werken volgens een goedgekeurde gedragscode er een vrijstelling geldt. U hoeft geen ontheffing beschermde soorten aan te vragen, maar u moet uw activiteiten aantoonbaar uitvoeren zoals in de gedragscode staat. Tevens blijft de zorgplicht gelden. Indien u niet kunt werken volgens een gedragscode, maar u kunt maatregelen nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), dan hoeft u ook geen ontheffing beschermde soorten aan te vragen. Wilt u zeker weten of uw mitigerende maatregelen voldoende zijn, en er inderdaad geen ontheffing nodig is? Vraag dan een ontheffing aan om uw maatregelen goed te keuren.

Indien u geen mitigerende maatregelen kunt nemen, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd bij het bevoegd gezag. Voor de ontheffingsaanvraag is het noodzakelijk te weten welke soorten aanwezig zijn, zodat gerichte mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen. Het bevoegd gezag zal, indien het akkoord is met het aangeleverde stappenplan waarin de aanpak voor mitigatie beschreven wordt, een zogenoemde 'verklaring van geen bedenkingen' (vvgb) afgeven. Daarmee zegt zij in feite dat een ontheffing niet noodzakelijk is wanneer men zich bij de uitvoering houdt aan het opgestelde stappenplan.

Overgangsrecht

In het Besluit natuurbescherming is opgenomen dat de ontheffingen afgegeven onder het oude recht, gelden als ontheffingen onder de Wet natuurbescherming. Daarbij blijven dezelfde voorschriften, beperkingen en voorwaarden gelden. Dit geldt eveneens voor omgevingsvergunningen en vvgb's.

Op het tijdstip van inwerkingtreding van de Wnb zullen de onafgeronde ontheffing aanvragen, ingediend vóór inwerkingtreding, conform de nieuwe wet worden behandeld. Ontheffing aanvragen van voor de inwerkingtreding zullen worden afgehandeld door RVO. Aanvragen die later ingediend worden zullen afgehandeld worden door de provincies (of het Rijk).

De gedragscodes worden verlengd tot het moment van in werking treden van de Wet natuurbescherming en de nieuwe gedragscodes definitief zijn goedgekeurd.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

De nieuwe naam voor de ecologische hoofdstructuur (EHS), het natuurnetwerk Nederland (NNN). De term EHS werd in 1990 geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan (NBP) van het toenmalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). In 2013 is het natuurbeleid gedecentraliseerd naar de provincies. In hetzelfde jaar hebben de twaalf provincies met de staatssecretaris van het ministerie van EZ definitieve afspraken gemaakt in het Natuurpact. In 2014 werd de term 'EHS' vervangen door 'NNN'.

Dit beleid blijkt noodzakelijk te zijn doordat de Nederlandse natuur steeds meer onder druk staat, bijvoorbeeld door huizenbouw, aanleg van wegen en industrie. Toch leeft bij veel Nederlanders de wens om natuurgebieden in de buurt te hebben. Natuur geeft rust en biedt ruimte voor recreatie.

De overheid heeft daarom extra geld uitgetrokken om de Nederlandse natuur te beschermen en verder te ontwikkelen. Door nieuwe natuur te ontwikkelen, kunnen natuurgebieden met elkaar worden verbonden. Zo kunnen planten zich over verschillende natuurgebieden verspreiden en dieren van het ene naar het andere gebied gaan. Het totaal van al deze gebieden en de verbindingen ertussen vormt het natuurnetwerk Nederland (NNN).

Het NNN is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. Het NNN kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur. Het NNN bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden en zogenaamde robuuste verbindingen;
- landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheergebieden);
- grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

Het NNN is een plan in uitvoering. De doelstelling van het Natuurpact is om 80.000 hectare nieuwe natuur in te richten vóór 2027.

Natura 2000-gebieden

In de Wnb zijn bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn verwerkt. De Europese richtlijnen verplichten de lidstaten gebieden aan te wijzen met speciale beschermingszones (de Natura 2000-gebieden). Het doel hiervan is om de aangewezen habitattypes en habitats van soorten in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen.

De lidstaten moeten maatregelen treffen om de kwaliteit van deze habitats en habitats van soorten niet te laten verslechteren of te voorkomen dat er geen storende factoren optreden voor de soorten waarvoor de zones zijn aangewezen.

Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur, geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden. Meestal verlenen de provincies de vergunningen, maar soms doet het Ministerie van Economische Zaken dit.

Bestaand gebruik

Voor handelingen die op 31 maart 2010 bekend waren bij het gevoegd gezag en die sinds deze datum niet meer in betekenende mate zijn gewijzigd is het niet meer noodzakelijk om een

vergunning aan te vragen. Deze datum kan van een later tijdstip zijn indien een Natura 2000-gebied na 31 maart 2010 is aangewezen als beschermd gebied. Zie ook artikel 2.9 lid 2.

Overgangsrecht

In de Wnb (artikel 9.4) is opgenomen dat de vergunningen afgegeven onder het oude recht, gelden als vergunningen onder de Wet natuurbescherming. Daarbij blijven dezelfde voorschriften gelden. Dit geldt eveneens voor omgevingsvergunningen en vvgb's.

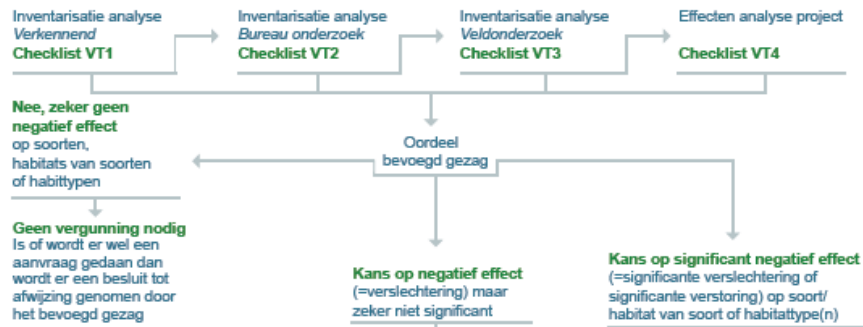
Beschermde Natuurmonumenten hebben vanaf inwerkingtreding van de Wnb niet langer een beschermde status. Daardoor zijn deze gebieden alleen nog ruimtelijk beschermd (Barro, bestemmingsplannen).

Stroomschema vergunningsprocedure

Het volgende schema toont de vergunningprocedure in het kader van de Natuurbeschermingswet. Deze is ook van kracht onder de huidige Wet natuurbescherming. Een Voortoets geeft aan of er wel of geen negatieve effecten zijn te verwachten. Zijn er geen negatieve effecten te verwachten, dan hoeft er geen vergunning beschermde gebieden aangevraagd te worden. Indien er kans is op negatieve effecten, kan een habitattoets een verdiepingsslag geven om aan te tonen hoe groot deze negatieve effecten zijn. Mocht er kans zijn op significant negatieve effecten, is het mogelijk om een ADC-toets uit te voeren. Wordt er voldaan aan de eisen, dan kan er een vergunning worden afgegeven met voorschriften en beperkingen.

VOORTOETS

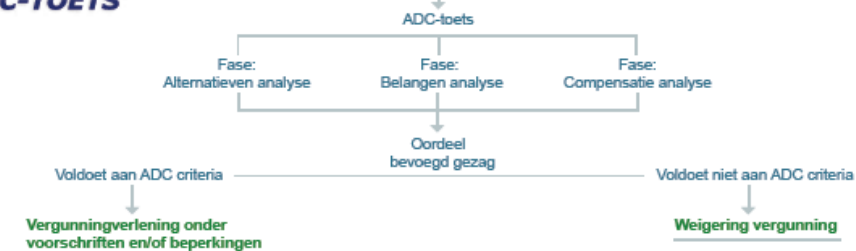
INVENTARISATIE VOORTOETS: De voortoets is niet verplicht maar wel verstandig om uit te voeren. Alle fasen VT1 t/m VT4 kunnen onderdeel zijn van de voortoets. Het kan ook zijn dat al na fase VT1 de effecten bekend zijn. Het bevoegd gezag moet die conclusie trekken.

HABITATTOETS

ADC-TOETS

Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1500 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensing en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al bijna 70 jaar.

Contactgegevens

Tolhuisweg 57
8443 DV HEERENVEEN
Postbus 24
8440 AA HEERENVEEN
T. +31 6 20606920

www.anteagroup.nl

Copyright © 2016

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar worden
gemaakt door middel van druk, fotokopie,
elektronisch of op welke wijze dan ook,
zonder schriftelijke toestemming van de
auteurs.